

BIULETYN INFORMACYJNY WYBRZEŻA

*Doublet No 2
o/0 101273 III*

Rok II

Gdańsk, 1 lutego 1947 r.

Nr 2

AKCJA ODBUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA WYBRZEŻA W 1946 ROKU

I. EKSPLOATACJA PORTÓW

Obroty portów delty Wisły Gdańsk—Gdynia za rok 1946 zamknęły się cyfrą 7.736,8 tys. ton towarów. Jeżeli weźmiemy pod uwagę zniszczenie i ruiny jakie zastały w portach po ustąpieniu okupanta, które tylko częściowo zostały usunięte w roku 1945, jeżeli weźmiemy pod uwagę, że plan rządowy zakreślił przeładunek w obu portach cyfrą 7 milionów ton, to musimy stwierdzić, że plan został przekroczony i wypracowany 110,5 proc. Zdolność przeładunkowa faktyczna była daleko większa; jeżeli weźmiemy miesiąc szczytowych obrotów — czerwiec 837,7 tys ton, to w relacji rocznej otrzymamy obroty wzwyż 10 milionów ton.

Jak kształtowały się obroty obu portów w poszczególnych miesiącach 1946 r. ilustruje nam poniższa tabela:

	Import w tys. ton	Eksport w tys. ton	Ogółem w tys ton
Rok 1946:			
styczeń	139,—	177,9	316,9
luty	172,8	240,8	413,6
marzec	155,5	378,4	533,9
kwiecień	258,9	391,8	650,7
maj	261,3	514,4	775,7
czerwiec	335,—	502,7	837,7
lipiec	315,8	485,6	801,4
sierpień	334,4	498,6	833,—
wrzesień	279,3	425,6	704,9
październik	206,—	488,7	694,7
listopad	186,1	455,0	641,1
grudzień	147,3	385,9	533,2
Razem — rok 1946 .	2.791,4	4.945,4	7.736,8
Razem — rok 1945 .	376,7	540,7	917,4

Pierwsze półrocze wykazuje stały dość duży (± 100 tys. ton miesięcznie) wzrost obrotów towarowych punkt kulminacyjny osiągnięto w czerwcu, jeszcze w lipcu i sierpniu obroty utrzymały się na jednakowym poziomie ponad 800 tys .ton. W ostatnich miesiącach drugiego półrocza daje się zauważyć znaczny spadek spo-

wodowany głównie zmniejszonym przywozem towarów w ramach dostaw UNRRA oraz zmniejszonym wywozem węgla. W porównaniu z rokiem 1938 osiągnęliśmy ponad 47% obrotów przedwojennych portów Gdyni i Gdańska.

Udział poszczególnych portów w obrotach ilustruje nam poniższa tabela:

Miesiące	Gdańsk		Gdynia			
	Import w tys. ton	Obrót w tys. ton	Import w tys. ton	Obrót w tys. ton		
I kwartał	234,3	417,4	651,7	233,0	379,7	612,7
II kwartał	385,2	732,2	1117,4	469,9	676,8	1146,7
III kwartał	471,3	764,5	1235,8	458,3	645,3	1103,6
IV kwartał	273,8	715,1	988,9	265,6	614,4	880,—
Rok 1946	13.64,6	2629,2	3993,8	1426,8	2316,2	3743,—
Rok 1945	135,0	218,9	353,9	241,5	321,8	563,3,

Jeżeli w pierwszym półroczu udział w obrotach obydwu portów jest prawie równomierny, to w drugim półroczu zaznacza się lekka przewaga portu gdańskiego.

Ogólny import w roku sprawozdawczym wynosił 2.791,4 tys. ton. W pierwszym półroczu wykazuje stały wzrost, osiągając zenit w miesiącu czerwcu, w następnych dwu miesiącach utrzymuje się na tym samym poziomie, od września zaczyna gwałtownie spadać, dochodząc w grudniu do 44% ładunków miesiąca rekordowego. Spadek ten należy przypisać w głównej mierze likwidującym się w ostatnich miesiącach transportom UNRRA, które w grudniu osiągają zaledwie 9% swoich maksymalnych okresów. Jeżeli chodzi o przywóz towarów umownych, to linia wzrostu osiągnęła swój punkt kulminacyjny w lipcu i jakkolwiek następnie objawia tendencję zniżkową w porównaniu z miesiącem zenitowym to utrzymuje się jeszcze w grudniu o 32% wyżej niż najwyższy poziom przed lipcem, miesiącem rekordowym.

Przywóz towarów w ramach dostaw UNRRA i innych przedstawiają nam następujące cyfry:

Miesiące	Gdańsk		Gdynia		Razem	
	UNRRA	Inne	UNRRA	Inne	UNRRA	Inne
	w t y s.		t o n			
styczeń . . .	38,7	30,1	46,2	23,9	84,9	54,1
lut y	84,—	13,1	46,9	28,8	130,9	41,9
marzec . . .	52,6	15,6	60,8	26,5	113,4	42,1
kwiecień . .	74,0	31,7	125,3	27,9	199,3	59,6
maj	89,2	37,3	83,4	51,4	172,6	88,7
czerwiec . .	105,5	47,6	135,3	46,6	240,8	94,2
lipiec	79,7	97,2	66,—	72,9	145,7	170,1
sierpień . . .	77,7	89,2	104,8	62,8	182,5	152,—
wrzesień . .	43,8	83,7	74,1	77,7	117,9	161,4
paźdz. . . .	23,2	68,9	42,8	71,1	66,—	140,—
listopad . .	37,9	68,3	20,3	59,6	58,2	127,9
grudzień . .	10,2	65,3	12,8	59,—	23,—	124,3
Rok 1946 . .	716,5	648,0	818,7	608,2	1535,2	1256,2
Rok 1945 . .	79,1	56,1	120,0	121,5	199,1	177,6

W ogólnym imporcie towarów UNRRA przywieziono 1535,2 tys. ton, co stanowi prawie 55% rudy żelaza około 1 miliona ton co stanowi ca 35%, poza tym w mniejszych ilościach przywieziono nawozy sztuczne, celulozę, złom żelaza, papierówkę, bawełnę, len, drobnicę i in. W przywozie poważną rolę odgrywa, a w ogólnym tonażu nie uwzględniony żywiec, którego przywieziono ponad 117.000 sztuk koni, około 15.000 sztuk bydła i duże ilości drobiu.

Eksport w roku sprawozdawczym osiągnął cyfrę 4.945,4 tys. ton; idąc w linii rosnącej od początku roku do maja, w którym to miesiącu osiąga swoje maksimum (514,4 tys. ton) utrzymuje się na przeciętnym poziomie do listopada. W grudniu wykazuje przedrekordowy poziom. Kształtowanie się eksportu jest w głównej mierze uzależnione od wywozu węgla.

Wywóz węgla, koksu i bunkru w ciągu 1946 r. obrazuje nam poniższe zestawienie:

	Gdańsk	Gdynia	Razem
	w tys. ton	w tys. ton	w tys. ton.
styczeń	82,1	91,8	173,9
lut y	126,5	99,4	225,9
marzec	198,3	175,1	373,4
kwiecień	209,3	172,1	381,4
maj	253,2	242,7	495,9
czerwiec	249,8	213,4	463,2
lipiec	282,2	183,5	465,7
sierpień	245,4	226,9	472,3
wrzesień	220,4	190,6	411,—
październik	253,8	213,5	467,3
listopad	217,7	179,9	397,6
grudzień	206,3	138,1	344,4
Razem — rok 1946 . .	2.545,0	2.127,0	4.672,0
Razem — rok 1945 . .	198,2	318,2	516,4

Na ogólną sumę eksportu 4.945,4 tys. ton, węgla, koksu i bunkru przypada 4.672 tys. ton co stanowi prawie 95% i właśnie wywóz węgla w maju zdecydował, że ten miesiąc był rekordowym w eksporcie, jednakże pewną rolę odegrały inne towary szczególnie cement, którego wywieziono ca 200 tys. ton, oraz żelazo, stal, wyroby metalowe, cynk itp.

W grudniu 1946 r. obrót towarowy obu portów wynosił 533,2 tys. ton z czego na import przypada 147,3 tys. ton, a na eksport 385,9 tys. ton. Z ogólnej cyfry importu 147,3 tys. ton, do Gdyni przywieziono 71,8 tys. ton, do Gdańska 75,5 tys. ton. Na cyfry te złożyły się następujące towary: ruda żelazna 97,7 tys. ton, UNRRA 23 tys. ton, tarcica 5,3 tys. ton, fosforyty 2,5 tys. ton, bawełna 1,4 tys. ton, len 371 ton oraz drobnica 17 tys. ton.

Z ogólnej cyfry eksportu w grudniu 385,9 tys. ton przypada na Gdynię 173,1 tys. ton, na Gdańsk 212,8 tys. ton. Wśród wywiezionych towarów najważniejszą pozycję stanowi węgiel 270,9 tys. ton, następnie koks 73,5 tys. ton, cement 24,6 tys. ton, wyroby metalowe 4,2 tys. ton, żelazo 3,2 tys. ton, stal 1,9 tys. ton, cynk 890 ton, biel cynkowa 617 ton, soda 100 ton oraz drobnica 6 tys. ton.

W roku 1946 weszło do obu portów ogółem 4.481 statków o pojemności około 4,8 milionów NRT. Reprezentowanych było 17 bander a mianowicie: szwedzka, fińska, amerykańska, angielska, norweska, duńska, kanadyjska, aliancka C, holenderska, francuska, grecka, belgijska, bułgarska, sowiecka, irlandzka, panamska i polska.

Ruch statków na wejściu w portach Gdańska i Gdyni ilustruje nam poniższa tabela:

Miesiące	Gdańsk		Gdynia		Razem	
	Ilość statków	N.R.T. w tys.	Ilość statków	N.R.T. w tys.	Ilość statków	N.R.T. w tys.
styczeń . . .	110	124,1	122	150,6	232	274,7
lut y	98	170,5	128	169,7	226	340,2
marzec	146	199,2	171	193,8	317	393,—
kwiecień . . .	155	226,8	181	226,1	336	452,9
maj	198	240,7	296	218,4	494	459,1
czerwiec . . .	224	276,7	275	232,4	499	509,1
lipiec	221	275,5	223	183,8	444	459,3
sierpień . . .	192	196,1	281	226,9	473	423,—
wrzesień . . .	186	214,2	239	224,9	425	439,1
paźdz.	184	171,1	203	215,4	387	386,5
listopad . . .	149	157,7	166	154,8	315	312,5
grudzień . . .	154	178,3	179	152,2	333	330,5
Rok 1946 . . .	2.017	2.430,9	2.464	2.319,0	4.481	4.779,9
Rok 1945 . . .	356	310,0	531	435,1	887	745,1

Dźwigów czynnych było w styczniu 1946 r. 40 sztuk, w grudniu tegoż roku 56 sztuk, czyli o 16 sztuk więcej co stanowi wzrost o 40%. Ponadto w remoncie dźwigów uszkodzonych od działań wojennych znajdowało się jeszcze 23 sztuki: w Gdańsku 12, w Gdyni 11 sztuk.

Wzrost ilości czynnych dźwigów obrazuje nam poniższa tabela:

Rodzaj dźwigów	Gdańsk			Gdynia		
	stycz.	czerw.	grudz.	stycz.	czerw.	grudz.
drobnicowe . . .	2	4	6	15	16	17
masowe	13	15	15	3	6	9
mostowe	1	2	2	2	2	2
taśmowce	2	2	3	2	2	2
razem	18	23	26	22	26	30

Magazyny. Na dzień pierwszego stycznia powierzchnia magazynów wynosiła: w Gdyni 64.903 m², w Gdańsku 15.383 m² w tym 7.500 m² zajęte przez wojska radzieckie. W ciągu roku 1946 odbudowano cały

szereg obiektów i na koniec grudnia było w Gdyni 122.000 m², w Gdańsku 45.025 m² magazynów.

Ponadto należy wymienić elewatory zbożowe — 1 w Gdańsku o pojemności 9 tys. ton, 1 w Gdyni o pojemności 10 tys. ton. Prócz tego w portach znajdują się zbiorniki na paliwo płynne o pojemności: w Gdyni 8.260 m. sześć., w Gdańsku 41.200 m. sześć. Długość nabrzeży w Gdyni wynosi 5.670 mb, w Gdańsku 6.200 mb.

Administracja morska zatrudniała w omawianym okresie około 4.000 pracowników, najwyższe zatrudnienie zanotowano w kwietniu 4.446 pracowników, najniższe w styczniu 3.780, pod koniec roku w grudniu było zatrudnionych 3.898 pracowników (nie uwzględniając Urzędu Morskiego w Szczecinie i Kapitanatu Portu w Kołobrzegu, Ustce i Derłowie).

Jeżeli chodzi o roboty techniczne wykonywane przez GUM we własnym zakresie to ograniczały się one do prac remontowych i renowacyjnych. Duży nacisk położono na usprawnienie przeładunków w ogóle, a w szczególności przeładunków UNRRA oraz zapewnienie tym towarom jak największego bezpieczeństwa. Strona techniczna została rozwiązana dość szybko i sprawnie, natomiast jeśli chodzi o bezpieczeństwo, to po wyczerpaniu różnych doraźnych środków, zorganizowano na koniec Straż Morską, która ześrodkowuje w swym ręku wszystkie zadania policyjne w portach. Załatwiono toczące się przez szereg miesięcy, sprawy ustalenia granic portu gdańskiego, komunikacji w portach, rozgraniczenie kompetencji żegluga śródlądowej, miejskiej i przybrzeżnej. Sprawa konkurencyjności naszych portów, z powodu zbyt niskiego stosunku 1 dol. = 100 zł., do końca roku sprawozdawczego nie została definitywnie załatwiona.

Polska Flota Handlowa przed wojną liczyła 43 statki oraz 8 znajdowało się w budowie, w czasie wojny zakupiono 9 jednostek, z tego na skutek działań wojennych zatonało 17 statków a 14 jednostek zabrali Niemcy, z których dotąd odzyskaliśmy jedną. Po wojnie dwie jednostki wyeliminowano z użycia jako przestarzałe, jeden statek zatonał, dwa samowolnie zmieniły banderę. Natomiast dwa statki, które przed wojną pływały pod banderą gdańską, odzyskaliśmy w drodze rewindykacji. W rezultacie tych wszystkich zmian nasza flota handlowa liczy 27 statków zamiast 43 przed wojną.

Uszczuplenie tonażu nastąpiło w zmniejszonym stopniu, gdyż w porównaniu ze 119 tys. ton przed wojną, posiadamy obecnie 107 tys. ton, z czego 25 statków o tonażu 105 tys. ton należy obecnie do trzech przedsiębiorstw praktycznie państwowych, a dwa o tonażu 2.000 ton do dwu przedsiębiorstw prywatnych. Pod względem jakościowym obecny stan floty ustępuje daleko stanowi przedwojnemu. Po wielu trudnościach pol-

ska flota handlowa została repatriowana do kraju i tutaj obecnie znajduje się siedziba przedsiębiorstw żeglugowych.

SZCZECIN

W lutym ubiegłego roku władze radzieckie rozpoczęły kolejne oddawanie poszczególnych odcinków portu szczecińskiego, początkowo tylko nad Dolną Odrą, później również nabrzeża leżące na terenie właściwego portu. We wrześniu zarządzeniem Ministra Żegluga i Handlu Zagranicznego stworzony został z Delegatury GUM w Szczecinie — Urząd Morski w Szczecinie podległy bezpośrednio Ministerstwu oraz Biuro Portowe.

Już od kwietnia zaczęły przybywać do portu pierwsze statki z repatriantami polskimi i ruch ten do sierpnia był niemal że jedynym.

W ciągu 1946 r. weszło do portu szczecińskiego 214 statków z repatriantami, reprezentujących 6 bander: szwedzką, duńską, holenderską, norweską, aliancką C i polską.

Morskie obroty towarowe w porcie szczecińskim przedstawiały się następująco:

	Import w tonach	Eksport w tonach	Razem w tonach
sierpień	491,—	2.760,—	3.251,—
wrzesień	318,5	6.639,—	6.957,5
październik	2.169,1	10.924,—	13.093,1
listopad	1.000,—	11.980,8	12.980,8
grudzień	663,9	7.705,1	8.369,—

W przywozie poza towarami UNRRA (649 ton), obejmującymi głównie roślinne wytwory i zwierzęta, przychodził przez Szczecin ze Szwecji: złom, celuloza i jednostki taboru pływającego, z Niemiec zaś samochody. Wywóz obejmował węgiel i sole potasowe wywożone do Szwecji, Danii i Holandii.

W Szczecinie uruchomiono dotychczas 5 dźwigów oraz uzyskano 6 sztuk różnego typu do użytkowania od władz radzieckich. Ponadto zmontowano i uruchomiono jeden dźwig pływający 30-tonowy z demobilu amerykańskiego.

Powierzchnia magazynów eksploatowanych względnie nadających się do eksploatacji wynosi 19.652 m² oraz w remoncie 7.185 m². Prócz tego należy wymienić elewator zbożowy pojemności 40 tys. ton oraz zbiorniki na materiały płynne pojemności 44.000 m. sześć.

II. ODBUDOWA PORTÓW

Z robót inżyniersko - wodnych, które w porcie gdańskim zostały zakończone w 1946 r. do najważniejszych należą: — zabezpieczenie falochronu zachodniego (80 mb), naprawa nabrzeża przy poczcie (16 mb) i budowa latarni na moło wschodnim. W basenie Górnicy przeprowadzono wymianę ram odbojowych (884 mb).

W tej grupie robót kontynuuje się naprawę falochronów wschodniego i zachodniego (łącznie 550 mb), drugą serię robót przy naprawie nabrzeża obok poczty (40 mb), i przebudowę pomostu nad kanałem portowym.

W marcu wznowiono pracę przy usuwaniu wraków, przy czym między innymi wydobyto: 2 statki, holownik rzeczny, 3 motorówki, barkas ratowniczy, 5 wozów ciężarowych, 7 barek, 3 promy, kilka wagonów kolejowych,

wych, kilka przeseł i pontonów mostowych, skrzynie z amunicją, znaczną ilość materiałów wybuchowych, bomb, pocisków oraz kilka wraków nie nadających się do użytku. Wszystkie te roboty odbywały się przy nabrzeżach najgłębszych w porcie.

Niezależnie od pracy nurków, zajętych w akcji usuwania wraków, zbadano 5.666 mb. nabrzeży.

We własnych, lub innych warsztatach przeprowadzono remont taboru pływającego i wyremontowano bazę nurkowa.

Port Gdański został całkowicie rozminowany.

Roboty inżyniersko-ładowe. W roku 1946 przeprowadzono nawierzchnię drogową przy Kanale Kaszub-

skim (1.260 mb), wykonano 2.000 mb nawierzchni brukowej przy basenie Górnicy, 2.600 m kw. podjazdu przy ul. Wiślniej, naprawiono 700 mb nawierzchni brukowej i 500 mb podjazdów na Holmie.

Stan magazynów w porcie gdańskim zwiększył się o około 32.700 m². Odbudowany został magazyn Nr 1 w Strefie Wolnocłowej (10.000 m²), zakończona została budowa 2 magazynów stalowych (ok. 7.000 m²) i przekazany został do eksploatacji elewator Nr 2 na Dworcu Wiślanym, oraz pierwsza z dwu części magazynu Nr 2 w Strefie Wolnocłowej (3.200 m²). Obejmuje to raczej budowę niż odbudowę, gdyż większość budynków była zniszczona do fundamentów

Z mniejszych obiektów wybudowano lub wyremontowano 18 różnych budynków, hal, baraków (ok. 20.000 m²). W tym: remont budynku Liceum Budownictwa Okrętowego, odbudowa transformatorni zachodniej przy basenie Górnicy i remont 4 hal na Holmie. Poza tym w 11 budynkach wykonano instalacje oświetleniowe, w 8 — instalacje wodociągowo-kanalizacyjne i centralnego ogrzewania.

Spośród większych obiektów pozostały do wykonania następujące budowy: magazyn nawigacyjny w Strefie Wolnocłowej, gdzie wykonano już około 80 proc. robót, magazyn żelbetowy Nr 1 (ok. 50%) i magazyn Nr 2 przy Kanale Portowym (80%) — o łącznej powierzchni ok. 10.300 m² oraz budynek administracyjny w Strefie Wolnocłowej (wyk. ok. 80%), budynek administracyjny przy basenie Górnicy (wyk. ok. 98%), budynek administracyjny na Dworcu Wiślanym i Dom Opatów Pelplińskich — o łącznej kubaturze ok. 25.800 metrów sześć.

W różnych punktach portu prowadzono roboty rozbiórkowe (m. in. budynek chłodni przy Kanale Portowym i magazyn żelbetowy Bergsped III) w dziedzinie robót porządkowych szczególną uwagę zwrócono na Holm.

W omawianym okresie wyremontowano 8 dźwigów drobnicowych, 3 dla masowych przeladunków i 1 dźwig mostowy — o łącznej zdolności przeladunkowej 255 t/h.

Ogółem wyremontowano 31 urządzeń przeladunkowych o zdolności przeladunkowej 1.435 t/h.

Roboty przy dźwigach, których remont przeprowadzono w roku sprawozdawczym były wyjątkowo trudne i długotrwałe ze względu na wysoki stopień zniszczenia obiektu.

Z robót elektrotechnicznych przeprowadzono linię wysokiego napięcia 15 KV od basenu Górnicy do Westerplatte (3.000 m) i linię niskiego napięcia od podstacji przy ul. Załogowej do ulicy Wiślniej (300 m).

Wykonano oświetlenie następujących nabrzeży: Strefy Wolnocłowej — 110 lamp, kanału Portowego — 21 lamp, Dworca Wiślanego i ul. Wiślniej od Nowego Portu do Stoczni Nr 3. — 128 lamp oraz zachodnie nabrzeże basenu Górnicy 68 lamp.

G D Y N I A

Z robót inżynierji - wodnych, które w porcie gdyńskim zostały wykonane w 1946 roku, do najważniejszych należą: pogłębienie dna w dojściu i w wejściu do portu do głębokości 9 metrów (13.000 m³), naprawa wyrwy w nabrzeżu Oksyńskim-Paged (122 mb) naprawa wyrwy w nabrzeżu Holenderskim (22 mb), odbudowa pirsów w Skarbopolu (100 mb) i bunkrowego (100 mb), na nabrzeżu Duńskim, oczyszczenie dna basenów przy nabrzeżach na przestrzeni około 10.000 mb., wymiana belek odbojowych na przestrzeni 3.525 mb. i zabezpieczenie latarni morskiej przy wejściu północnym.

W odbudowie znajduje się 7 nabrzeży o łącznej długości 1.323 mb.

W akcji usuwania wraków wydobyto: statki „Blexen” (1.500 t) i „Warthe” (12.500) oraz dragę ssącą „Passe-partout”. Statki „Zeringen” i „Gravenstein” zostały przesunięte. Poza tym wydobyto łódź żaglową, barkę oraz 21 różnych mniejszych jednostek taboru technicznego i 1.500 ton sieci zaporowych.

Zbadano 17.000 mb. nadwodnych i podwodnych urządzeń budowli morskich.

Z większych robót inżynierji-ładowych zakończono w listopadzie odbudowę wiaduktu żelbetowego Nr 1 (zniszczony w 80%) i odbudowę wiaduktu Nr 7 (zniszczony w 20%).

Z robót drogowych wykonano: odbudowę nawierzchni 3 przejazdów kolejowych (zniszczonych w 100%), budowę nowej bocznic kolejowej (375 mb), przebudowę w 90% węzła drogowego przy wiadukcie Nr 1 i przebudowę nawierzchni ul. Polskiej, oraz przeprowadzono remont dróg w porcie zniszczonych powyżej 50% — o łącznej powierzchni około 14.000 m². Poza tym przebrukowano: nabrzeże Pilotowe i Stanów Zjednoczonych.

W odbudowie znajduje się wiadukt Nr 2 na drodze Gdynia-Oksywie i wiadukt Nr 1a, oraz druga jezdnia przy wiadukcie Nr 1. Rozpoczęto remont jezdni w porcie. Na 4 nabrzeżach oraz wzdłuż ul. Rumuńskiej ułożono rurociągi wodne (1.701 mb).

W celu znalezienia nowego ujęcia wody prowadzone są badania i wiercenia próbne.

Stan magazynów w porcie gdyńskim zwiększył się o przeszło 60.000 m². W 1946 r. odbudowano: na nabrzeżu Francuskim — magazyn tranzytowy (7.526 m²), na nabrzeżu Polskim — magazyn Fettera (3.950 m²), na nabrzeżu Indyjskim — 1 halę Łuszczarni Ryżu (3.600 m²) i 6 baraków magazynowych (2.580 m²), na nabrzeżu Stanów Zjednoczonych — magazyn Cukroport V (9.350 m²), magazyn Nr IV (bawelniany — 11.692 m²), magazyn Nr 8 (drobnicowy — 14.646 m²), oraz na nabrzeżu Angielskim — magazyn Mewa w drugiej linii (2.413 m²) i magazyn śledziowy Nr 3 (1.846 m²).

Odrementowano Dom Kranistów (10.500 m³), odbudowano baraki mieszkalne przy ul. Morskiej i koszary dla Bałtyckiej Floty Radzieckiej (o łącznej kubaturze 9.250 m³), wybudowano z materiałów pomieckich baraki mieszkalne przy ul. Okrężnej, Rybackiej, na Oblużu i barak dla Bałtyckiej Floty Radzieckiej (łącznie 13.600 m³).

Odrementowano 6 budynków administracyjnych — ok. 45.300 m³.

Odbudowano zniszczone do 50% — 10 budynków administracyjnych (ok. 19.000 m³), oraz zniszczone od 50—100% — 4 budynki administracyjne (ok. 1.200 m³). Poza tym wybudowano: poczekalnię dla pracowników portowych (ul. Polska) i wykonano kilka mniejszych robót budowlanych (ok. 4.200 m³).

We wszystkich obiektach budowlanych i mechanicznych przeprowadzono instalację siły i światła, a w 20 budynkach założono instalacje wodociągowo-kanalizacyjne.

Rozebrano 13 obiektów (140.000 m³) i uporządkowano tereny na przestrzeni 93.000 m².

W dziedzinie robót budowlanych w Gdyni kontynuuje się budowę magazynu Nr 2 na nabrzeżu Rotterdamskim (ok. 9.000 m²), odbudowę magazynu Nr 9 na nabrzeżu Stanów Zjednoczonych (ok. 7.400 m²), przy którym wykonano już ok. 90% robót, odbudowę magazynu Nr 10 na nabrzeżu Rumuńskim, budowę ma-

gazynu Stoczni Rybackiej (ok. 5.000 m³) i remontu budynku Urzędu Celnego w Gdyni.

W końcu listopada rozpoczęto odbudowę magazynu Cukroport I/II na nabrzeżu Polskim, odbudowę magazynu Nr 7 na nabrzeżu Stanów Zjednoczonych, odbudowę budynku administracyjnego dla MIR, oraz dalszy remont Dworca Morskiego i magazynu tranzytowego. Przy obiektach tych trwają roboty rozbiórkowe, przygotowawcze i wstępne budowlane.

W roku 1946 wyremontowano w Gdyni 2 dźwigi drobnicowe i 5 dla masowych przeladunków — o łącznej zdolności przeladunkowej 165 t/h.

Na 7 nabrzeżach rozebrano 22 dźwigi, z większych robót mechanicznych wykonano poza tym remont 4 chwytków węgla i remont 1 chwybaka rudy.

SZCZECIN

Tereny i obiekty portowe przejęte od władz radzieckich, poza pewnymi obiektami w porcie centralnym (elewator zbożowy, Möllnhafen, Basen No-tecki, Składy Produktów Naftowych, chłodnia na Łasztowni, odcinek nabrzeża przy rzeźni, Starówka, wyspa Okrętowa Dolna i Górna) są to obiekty należące do odpowiednich przemysłów i położone poza granicami portu szczecińskiego. Wobec nieprzekazania nam dotychczas właściwego portu, obiekty te przystosowano do celów składowo-przeladunkowych, jako prowizorium konieczne celem możliwie najszybszego uruchomienia przeladunku w Szczecinie. Przygotowano urządzenia dla przeladunków koni i bydła oraz dla ruchu repatriacyjnego.

W końcu września rozpoczęto prace przy wydobywaniu z koryta Odry rozbitych uprzednio materiałem wybuchowym wraków. Do końca roku wydobyto 338 ton zatopionych części pontonów.

Odbudowano 826 mb pomostów na nabrzeżach dla umożliwienia wyladunku.

Na przestrzeni 2.000 mb zbadano nabrzeża i nurty rzeki.

Wykonano 500 m² nowych bruków i dojazdów z kostki, 820 mb nowych rurociągów, oczyszczono tereny ze złomu i rumowisk na przestrzeni 50.000 m², wykonano 2.000 mb ogrodzeń. Osuszono, ogrodzono i zaopatrzone w wodę 10.000 m² okólników dla koni.

Do końca roku doprowadzono do stanu używalności 12 magazynów i wybudowano 2 nowe baraki magazynowe na nabrzeżach Snop i Mak, oraz rozebrano 9.800 m² zniszczonych magazynów.

Z większych obiektów kontynuuje się remont 3 magazynów (10.800 m²) remont budynków Szkoły Morskiej i Muzeum Morskiego, oraz 7 budynków mieszkalnych.

Wykonano 1.600 mb linii napowietrznej i przeszło 400 wewnętrznych i zewnętrznych punktów świetlnych.

Miesiącem szczytowym w przebiegu pracy dla Gdańska był lipiec, dla Gdyni — sierpień, dla Szczecina — listopad. Stan zatrudnienia przeciętnie miesięcznie wynosił 4.335 pracowników (w styczniu 3.422, w grudniu 4.753 pracowników). Od dnia 1 stycznia do 31 grudnia 1946 r. na roboty w portach i utrzymanie pracowników B.O.P. wydano w-g prowizorycznego zamknięcia sumę 1.110,4 mil. złotych.

W dawnych portach polskich, jak Puck, Władysławowo był stały ruch kutrów rybackich. W innych portach wychodziły w morze kutry sowieckie. W Kołobrzegu w sierpniu dopiero polskie statki rybackie zarządzeniem radzieckiego Komendanta Wojennego Morskiej Bazy w Swinoujściu otrzymały swobodę wychodzenia na morze bez przepustek. W październiku przekazały władze sowieckie polskim władzom w Uście zajmowane przez nie obiekty po zachodniej stronie portu. W Derłowie przekazane zostało szereg obiektów w listopadzie i grudniu.

Prace na całym Wybrzeżu, chociaż prowadzone i wykonywane były dość intensywnie i w znacznych rozmiarach i mimo, iż stałe zwiększa się ilość punktów pracy i następowało obsadzanie nowych placówek, miały jeszcze charakter dorywczy, nie postępowały i nie rozwijały się systematycznie i planowo tak, jak to wynikałoby z założenia i jak przewidywał to plan.

Na powyższe składał się szereg różnych czynników i trudności, których mimo wysiłków GUM nie dało się dotychczas całkowicie usunąć a mianowicie: sprawa nieunormowania całkowicie wzajemnych stosunków pomiędzy władzami sowieckimi, stacjonującymi na wybrzeżu. Tu podkreślić należy, iż brak dostępu do wielu miejsc i placówek na Wybrzeżu spowodował wiele strat i szkód np. uszkodzenie brzegów i ich umocnień, pożary znacznych powierzchni lasów i traw, uruchomienie wydm itp.

Są też odcinki, na których żadnej gospodarki prowadzić nie można, gdyż tereny są w wyłącznym władaniu władz sowieckich. Wszędzie jeszcze odczuwało się brak dostatecznej ilości i dostatecznie wykwalifikowanych pracowników i robotników.

Dużą trudnością w uzgodnieniu i usprawnieniu pracy na Wybrzeżu był brak dostatecznej ilości środków lokomocji, co powodowało zrywanie łączności z terenem i pozostawianie placówek pracy bez czynnika fachowego bez właściwego pełno - odpowiedzialnego kierownictwa i kontroli.

Czynnikiem, który najbardziej hamująco wpływał na przebieg robót, był brak materiałów.

W lutym niebawem od dziesiątków lat sztormy, spowodowały znaczne szkody w portach Gdańska i Gdyni. Wylew Wisły w marcu spowodował trudności w dostawie materiałów drzewnych. Zamiecie śnieżne i mrozy powodowały trudności komunikacyjne i przerwy w robotach budowlanych, drogowych, morskich.

W dziedzinie robót inżyniersko-wodnych, wysoki poziom wody i powtarzające się często sztormy, a poza tym — cumowanie statków i kutrów przy wybrzeżach i, przede wszystkim — brak sprzętu do robót morskich, sprzętu dla ekipy nurkowej i taboru, powodowały wiele trudności. W dziedzinie budowlanej prace w znacznym stopniu utrudniała eksploatacja wielu obiektów jednocześnie z prowadzonymi przy nich robotami, co wynikało z życiowych potrzeb portu, wymagających najszybszego przekazywania budynków, przed ostatecznym ich wykończeniem.

Zbyt późne przekazywanie kredytów i wprowadzenie zmian w wysokości sum preliminowanych z ważnością wstecz, lub też z zawiadaniem po okresie, w którym miały być użyte, — nie tylko zrywało plan, ale stawiało pod znakiem zapytania celowość planowej pracy.

III. ODBUDOWA MIAST

Kredyty państwowe udzielone na odbudowę czterech miast Wybrzeża: Gdańska, Gdyni, Sopotu i Elbląga w roku 1946 wynosiły 402 miliony zł, z czego kredyty

Ministerstwa Odbudowy 238 milionów zł dotacje Delegatury Rządu dla Spraw Wybrzeża 164 mil. zł.

Osiągnięcia dokonane za powyższą kwotę przedstawiają się następująco:

W dziedzinie budownictwa mieszkalnego wyremontowano 7.000 izb mieszkalnych, z czego w Gdańsku 5.000, w Gdyni, Sopocie i Elblągu 2.000. W dziale budynków administracyjnych i społecznych odremontowano 37 dużych obiektów, (w Gdańsku 22 w pozostałych trzech miastach 15). W dziale budownictwa kultury i sztuki zabezpieczono w Gdańsku, Gdyni i Elblągu 23 obiekty zabytkowe.

W dziale szkolnictwa odbudowano częściowo 11 gmachów Politechniki Gdańskiej o kubaturze 300.000 m³ i 7 pawilonów zabezpieczono, w Akademii Lekarskiej kompletnie wykończono 12 pawilonów, odbudowano częściowo 3, odbudowano budynki Szkoły Nauk Politycznych i Akademii Sztuk Pięknych w Sopocie, na ukończeniu są prace w Wyższej Szkole Handlu Morskiego w Sopocie. W odniesieniu do szkolnictwa średniego i powszechnego odbudowano częściowo i oddano do użytku 21 szkół powszechnych i 3 średnie w Gdańsku, 17 szkół powszechnych i 2 średnie w Gdyni, 3 szkoły powszechne w Sopocie oraz 2 szkoły powszechne i 2 średnie w Elblągu.

W dziale szpitalnictwa odbudowano i oddano do użytku 10 obiektów szpitalnych o 43 budynkach z czego 6 obiektów w Gdańsku, 2 w Gdyni, 1 w Sopocie i 1 w Elblągu.

W dziale przedsiębiorstw użyteczności publicznej odbudowano w Gdańsku, Gdyni, Sopocie i Elblągu zakłady wodociągowo-kanalizacyjne, przy czym odbudowano i uruchomiono 460 km sieci wodociągowej i 493 km sieci kanalizacyjnej. Odbudowano częściowo w Gdańsku, Sopocie i Elblągu gazownie miejskie i uruchomiono 190 km sieci gazowej oraz około 30 km oświetlenia ulic, w Gdańsku i Sopocie, odbudowano częściowo i uruchomiono zakłady oczyszczania miasta w Gdańsku, Gdyni i Sopocie, uzupełniając tabor i sprzęt przeciętnie do 25 proc. stanu przedwojennego. Odbudowano i zakultywowano tereny zielone, w Gdyni i Gdańsku i założono plantacje miejskie łącznie 300 ha.

W dziale komunikacji miejskiej i międzymiastowej odbudowano i uruchomiono we współpracy z M.Z.K.G.G. w Gdańsku 4 linie tramwajowe oraz 1 linię tramwajową w Elblągu, łącznie około 60 km, 1 linię trolleybusową Gdynia — Orłowo 7,5 km; wybudowano i uruchomiono nową linię tramwajową Oliwa — Sopot, długości 3 km oraz nowe linie trolleybusowe Gdynia — Chylonia długości 7 km i Orłowo — Sopot długości 5,5 km.

Oczyszczono z gruzów i oddano do użytku główne arterie komunikacyjne i przelotowe we wszystkich 4-ch miastach długości 60 km., wyremontowano 60 km jezdni, odbudowano i uruchomiono 4 mosty. Dla ochrony bezpieczeństwa publicznego dokonano rozbiórek murów zniszczonych domów, częściowo z wywiezieniem gruzu poza obręb miasta, ogólnej ilości 239.000 m³.

Ceny robocizny i materiałów z miesiąca stycznia w stosunku do grudnia przedstawiają się jak 1 : 2,5. Przeciętnie miesięcznie zatrudniano 7.790 pracowników fizycznych i umysłowych, miesiącem szczytowym w za-

trudnieniu był wrzesień, w którym pracowało 8.736 pracowników. Plan państwowy wykonano w zleceniach w 100%, w wypłatach 76,5%.

Wydział Odbudowy Urzędu Wojew. Gdańskiego. Prace Wydziału Odbudowy Urzędu Wojew. w czasokresie 1946 roku obejmują realizację inwestycji na odcinku usuwania zniszczeń wojennych miast i wsi terenu Wojew. Gdańskiego, oraz remonty obiektów mieszkalnych i przeznaczonych dla urzędów, biur — na terenie miast wydzielonych — nie objętych planami prac Gdańskiej Dyrekcji Odbudowy.

W wyniku tych prac wykonano na terenie wsi i miast Województwa: oddanie do użytku przez wyremontowanie lub odbudowę — 541 obiektów szkolnych o kubaturze 458.029 m³, budynków mieszkalnych 274 obiektów — kub. 141.235 m³; bud. dla urzędów, biur, kulturalnych i sztuki, organizacji społecznych, użyteczności publicznej, gminnych i innych — 280 obiektów — kub. 486.603 m³, zagród wiejskich 300, uruchomiono zakładów wodociągowych, kanalizacyjnych, gazowni oraz innych zakładów użyteczności publicznej w ilości 30 zakładów, oddano do użytku odpowiedniej sieci 30,1 km, dokonano zabezpieczeń budynków urzemysłowych, gospodarczych — 27 obiektów, usunięto gruzów, dokonując odpowiednich rozbiórek obiektów w ilości 12.155 m³, uporządkowano powierzchnie zielonych 10.000 m. kwadr. Założono powierzchni zielonych 5000 m².

Powyższe inwestycje były finansowane z kredytów Ministerstwa Odbudowy i osiągają kwotę łączną dotacji budżetowych ca 37.500.000 zł., wydatki zaś wynoszą 47.500.000 zł.

Inwestycje finansowe przez Delegaturę Rządu dla Spraw Wybrzeża obejmują remonty kapitalne i odbudowę obiektów mieszkalnych i urzędów na terenie miast wydzielonych nieobjętych planem prac Gdańskiej Dyrekcji Odbudowy, remonty kapitalne i naprawę urządzeń i budynków użyteczności publicznej w Ustce (pow. słupski), miejscowość kuracyjno-lężniskowa, sanatorium w Łebie, oraz szkół na terenie pow. gdańskiego, w ilości 103 obiekty, o łącznej kubaturze ca 35.000 m³ na kwotę ca 12.000.000 zł.

Wyżej opisanych inwestycji dokonano sposobem gospodarczym i przez drobnych akordantów, co w ostatecznym wyniku prac dało efekty znacznie większe niż oddawanie robót drogą przetargów. Obniżono w ten sposób ogólne koszty o ca 30 procent. Razem zatrudniono miesięcznie 681 osób specjalności inż.-techn.-budowlanych.

Plan Inwestycyjny Wydziału Odbudowy w-g pierwszego wariantu opracowany był na kwotę 263.000.000 zł. (plan „A”), doznał jednak kompresji do sumy 88.671.740 zł. (plan „B”) na okres 1946 r. Ministerstwo Odbudowy otworzyło na dany okres kredyt budżetowy w wysokości 42.906.955 zł. przekazując do wykorzystania w 1946 r. — 37.655.246 zł. wydatkowano zaś 47.500.000 zł. (ca 10.000.000 zł. stanowi zadłużenie w Centrali Materiałów Budowl.). W ramach ostatniej kwoty 47.500.000 zł. oraz przy finansowaniu inwestycji przez Delegaturę Rządu dla Spraw Wybrzeża w wysokości ca 12.000.000 zł. tych, był realizowany plan „B” inwestycyjny w roku 1946. Wykonanie planu nastąpiło w ramach ca 70% zamierzonych robót.

IV. KOMUNIKACJA

Fakt, że prawie 100% towarów eksportowanych i ponad 90% towarów importowanych przez porty delty Wisły jest transportowanych koleją, świadczy o olbrzymiej roli, jaką komunikacja odgrywa w sprawie funkcjonowania naszych portów. Doceniając to D.O.K.P. w Gdańsku przystąpiła z większą energią do usuwania dewastacji poczynionych przez wojnę. Równocześnie z odbudową linii dowozowych odbudowano do tej pory wszystkie urządzenia i tory w obrębie portów, które

były konieczne do obsługi uruchomionych części portów.

W okresie roku 1946 osiągnięto w obrotach portowych 425.763 wagony i 7.621.730 ton ładunków. Miesiącem szczytowym w przeładunkach portowych był m-c sierpień, kiedy to przeładowano 46858 wagonów wagi 849.621 ton.

Przeciętna dzienna załadowanych i wyładowanych wagonów w portach Gdańsk—Gdynia przedstawia się następująco:

Miesiąc	Ilość wagonów	Tonaż	Miesiąc	Ilość wagonów	Tonaż
Styczeń	601	10 643	Lipiec	1.445	26 742
Luty	706	12.472	Sierpień	1.511	27 407
Marec	905	16 625	Wrzesień	1 387	23.765
Kwiecień	1.161	21 136	Październik	1.265	22 226
Maj	1 457	26.136	Listopad	1.098	20 360
Czerwiec	1.499	25.836	Grudzień	852	15.404

D.O.K.P. w Gdańsku prócz prac prowadzonych nad odbudową dwu linii Toruń — Kwidzyń — Gdańsk i Warszawa — Działdowo — Gdańsk odbudowała szereg linii drugorzędnych, mających pośrednie lub bezpośrednio znaczenie dla obsługi portów. Ogółem w roku 1946 odbudowano 241 km torów w tym 11,5 km nowych, 46 mostów długi. 1.792 mb przewoźniczo pod jeden tor, 21 mostów długi. 572 mb — na stałe pod jeden tor, oraz 15 mostów długi. 225 mb na stałe pod dwa tory, w trakcie odbudowy znajduje się obecnie 18 obiektów. Odbudowano ponad 450 tys. m³ budynków, jak dworce, warsztaty, nastawnie, parowozownie, budynki administracyjne i inne ca 280 tys. m³ budynków mieszkalnych, 8,8 km centralnego ogrzewania, 6,2 km instalacji wodociągowej, 74 m tuneli, 18 wież ciśnienia, 66 studni itp. Stan parowozów czynnych z 363 w styczniu zwiększył się na 507 na 31.12.46 r. Również bardzo wydatnie zwiększył się tabor wagonów towarowych. Ogólna suma wydatków D.O.K.P. w Gdańsku przekroczyła sumę 4.156 milionów zł. z czego wydatki eksploatacyjne 2.477 milj. zł. inwestycyjne 706 milj. zł., zakup materiału zasobowego 674 milj. zł., wpływy własne wyniosły 2.561 milj. zł. Stan zatrudnienia w całym DOKP. wynosił w styczniu 43.289 pracowników, w grudniu 52.006 pracowników.

Międzykomunalne Zakłady Komunikacyjne Gdańsk — Gdynia, rozpoczęły pracę w dniu 1.4.1946 r. W dniu 27.3.1946 r. został podpisany protokół erekcyjny, w którym przedsiębiorstwo zobowiązało się do odbudowy pełnej sieci komunikacyjnej Gdańska, Gdyni i Sopotu, przy czym termin wykonania zadania określono na trzy lata. Plan ten wykonano w 95% w ciągu 9-ciu miesięcy, przy czym niewykonanie pozostałych 5% spowodowane zostało brakiem mostów, a więc czynnika całkowicie od M.Z.K.G.G. niezależnego. Ogółem w ciągu tych miesięcy uruchomiono 126 km linii, a więc średnio miesięcznie uruchomiono 14 kilometrów.

Po okupaniu M. Z. K. G. G., przejęły wszelkie urzędnicy w kompletnej ruinie, tak, że doprowadzenie przedsiębiorstwa do stanu używalności wymagało wielkiego wysiłku całego personelu M. Z. K. G. G., z powodu ogromnych trudności natury technicznej i braku surowców.

W roku 1946 tabor M.Z.K.G.G. przewiózł 37.177.063 pasażerów, przejechał 6.536.895 wozów/km. Uruchomiono 3 linie tramwajowe, 5 linii autobusowych, 2 linie trolleybusowe i 7 linii żeglugowych oraz 3 promy.

I gdy w styczniu 1946 r. czynnych było 3 linie tramwajowe z 17 wozami i 3 linie autobusowe z 14 wozami przewożącymi łącznie około 1,5 milj. pasażerów, a wpływy za przejazdy wynosiły 4,7 milj. złotych, to w grudniu czynnych było 7 linii tramwajowych z 41 wozami, 7 linii autobusowych z 29 wozami, 2 linie trolleybusowe z 11 wozami i 7 linii żeglugowych z 6 statkami. Wszystkie środki komunikacyjne przewiozły 3.073,4 tys. pasażerów a wpływy za bilety wynosiły 18,2 milj. zł.

Dla pełnego zobrazowania działalności M.Z.K.G.G. należy wziąć pod uwagę m-c lipiec 1946 r. Miesiąc ten z racji wzmożonego ruchu turystycznego (szczególnie w okresie Święta Morza), był miesiącem szczytowym i jako taki może być porównaniem wydatności MZKGG. Miesiąc ten przedstawia się następująco: Kursowało 108 jednostek taboru, przejechało 683.117 wozów/km, przewieziono 4.662.386 pasażerów, zainkasowano 29.605.157 złotych.

W omawianym okresie odbudowano 88 wozów tramwajowych, 18 autobusów, 15 wozów trolleybusowych, wydobyto z dna morza, wyremontowano i oddano do ruchu pasażerskiego 11 statków, odbudowano 7 promów. Zakupiono 54 autobusy z dostaw UNRRA. Wyremontowano budynki warsztatowe, zajezdnie oraz budynki administracyjne. Wyremontowano podstacje prostownicowe dla tramwajów i trolleybusów. Jednym z poważniejszych osiągnięć M.Z.K.G.G. w usprawnieniu komunikacji na Wybrzeżu było całkowite wybudowanie i oddanie do użytku w dniu 11.11.1946 r. linii tramwajowej łączącej Oliwę z Sopotem. Poza tym wprowadzono jednolite umundurowanie dla personelu Ruchu. Zorganizowano 8 kursów dla konduktorów i motorowych. Powiększono i usprawniono służbę nadzorcza, która w tej chwili liczy 51 osób. W ramach akcji społeczno-kulturalno-oświatowej zorganizowano szkoły dokształcające, widowiska i imprezy rozrywkowe. Stworzono własną orkiestrę, chóry. Założono ogrody dostarczające warzyw dla stołówki przedsiębiorstwa.

Ogółem w styczniu 1946 roku M.Z.K.G.G. zatrudniały 864 osoby, a w grudniu 1946 r. cyfra ta powiększyła się prawie 3-krotnie i wyraża się liczbą 2.255 osób. Tak znaczny wzrost zatrudnienia należy tłumaczyć systematycznym rozrostem przedsiębiorstwa.

Mówiąc o działalności M.Z.K.G.G. należy również wziąć pod uwagę stronę finansową przedsiębiorstwa. M.Z.K.G.G. korzystały z dotacji Delegatury Rządu — 20,5 milj. zł., G.D.O. — 14,3 milj. zł., Banku Komunalnego w Łodzi — 18,5 milj. zł., które to instytucje pokrywały koszty odbudowy i uruchomienia komunikacji miejskiej i międzymiastowej.

Poza tym zainkasowano w okresie od stycznia do grudnia 1946 r. zł. 212.264.787, która to suma została również zużyta na bieżące wydatki przedsiębiorstwa jak: na pensje pracownicze, zakup taboru, części, odbudowę itd.

Polska Żegluga Państwowa Oddział w Gdańsku przejęła w roku sprawozdawczym wprost z okrętów na barki do przewozu wodą w głąb kraju: w porcie gdyńskim 37.229 ton, w porcie gdańskim 23.413 ton towarów. Ładunki przyjęto na 466 barek przy czym transporty skierowane były przede wszystkim do Warszawy, Płocka, Włocławka, Bydgoszczy i Poznania. Wynika z tego, że w górę rzeki wyholowano średnio przez cały okres nawigacji (7¹/₂ miesiąca) przeszło dwie barki dziennie. Szczytowym okresem był miesiąc sierpień, w którym przyjęto do przewozu w głąb kraju 11.230 ton towaru. Najważniejszymi ładunkami były towary UNRRA oraz papierówka, z innych na uwagę zasługują piyr, pocztą i mąka. Ładunków eksportowych przewiezionych wodą z głąb kraju do portów morskich było bardzo niewiele, bo zaledwie 2.341 ton, przy czym 95% stanowiła soda.

W związku z pewnymi trudnościami w portach związanymi z terminowym rozładowaniem statków morskich barki P.Ż.P. były zatrudnione jako pomoc przez równoczesne rozładowanie statków na barki, które służyły przez krótki okres czasu jako magazyny pływające.

W pierwszej połowie roku było przeciętnie zatrudnionych około 100 barek o pojemności ca. 40.000 ton przy trzykrotnej zmianie ładunków, barki te magazynowały około 120.000 ton miesięcznie różnych towarów

masowych (jak pszenica, superfosfaty, mąka) i drobnicowych. Ruch pasażerski odbywał się w trzech liniach: Gdańsk—Warszawa, Gdańsk—Elbląg i Gdańsk — Rybakowo. Niski stan wody na Wiśle, powodujący opóźnienie w kursowaniu statków na trasie Gdańsk — Warszawa spowodował małą frekwencję pasażerów, na odcinku Gdańsk — Elbląg przewieziono 50.480 pasażerów, nie licząc wycieczek grupowych; największe nasilenie było w okresie letnim zwłaszcza w sierpniu. Za cały okres nawigacyjny wpływy P. Ż. P. wyrażają się cyfrą 35,2 milj. zł. z czego za przewóz ładunków masowych 20,5 milj. zł. za magazynowanie na barkach 8,5 milj. zł., za przewóz pasażerów 2,8 milj. zł. oraz za inne prace w porcie i delcie Wisły 3,4 milj. zł.

Na początku sezonu nawigacyjnego P.Ż.P. rozporządzała 3 holownikami i 1 statkiem pasażerskim, na zakończenie okresu nawigacyjnego było czynnych 13 jednostek o ogólnej sile 1.588 KM w tym 2 holowniki portowe parowe, 3 holowniki kabotażowe parowe, 2 holowniki kabotażowe motorowe, 3 statki pasażerskie parowe i 3 statki pasażerskie motorowe. Wzrost ten został osiągnięty przez wydobycie z nurtów wody zatopionych i wyremontowanych jednostek we własnym zakresie przez P. Ż. P. Ogółem od początku swej działalności po ukończeniu działań wojennych P.Ż.P. wydobyla z nurtów 27 jednostek zatopionych, a mianowicie: 7 holowników, 5 statków pasażerskich, 1 barkę motorową, 2 motorówki, 3 przystanie pływające, 1 warsztat pływający, i 8 barek.

P.Ż.P. zatrudnia ogółem około 100 pracowników.

Dyrekcja Dróg Wodnych w Gdańsku zatrudniała w styczniu 1.371 pracowników, w grudniu 2.250 w miesiącu szczytowym we wrześniu — 3.040 pracowników. Wydatkowano 221,3 milj. zł. Rezultaty rocznej pracy D. D. W. są następujące: odbudowa obiektów wodnych (śluz, jazów, budowli regulacyjnych) uszkodzonych lub zniszczonych w czasie działań wojennych w 70%; usunięcie przeszkód i oczyszczenie szlaków wodnych 80%, odbudowa i remont budynków warsztatowych, biurowych, służbowych, mieszkalnych, magazynów w 90%, wydobycie 254 sztuk zatopionych obiektów, remont wydobytých obiektów sztuk — 183; otwarcie żeglugi na Wiśle, Wiśle Gdańskiej, Wiśle Elbląskiej i Królewieckiej, na drogach wodnych Mazurskich i częściowo na Kanale Warmińskim; zorganizowanie służby wodnej na wszystkich drogach wodnych; zagospodarowanie kęp i odsypisk, utrzymanie nurtu, pomiaru i studia dla potrzeb bieżących i do projektów rozbudowy dróg wodnych w 55%. Ogółem plan odbudowy wykonano w 70%.

Państwowy Zarząd Wodny w Szczecinie. Terenem działalności Państwowego Zarządu Wodnego w Szczecinie jest rzeka Odra Wschodnia na odcinku Jezioro — Dąb — Kostrzyn tj. długości 127 km. Państwowy Zarząd Wodny w Szczecinie w miesiącu styczniu był w fazie organizacyjnej.

W miesiącu grudniu 1946 r. Zarząd zatrudniał ogółem 268 pracowników. Miesiącem szczytowym co do wysokości wyplat był miesiąc grudzień. Natomiast maksymalna ilość zatrudnionych robotników była w miesiącu października — 353.

W dążeniu do utrzymania żeglowności rzeki zatem do usunięcia przeszkód znajdujących się w nurcie i w terenie zalewowym rzeki oraz celem uzyskania potrzebnych warsztatów pracy P. Z. W. wykonał w roku 1946 następujące prace: wydobycie z rzeki Odry i zatok, 5 holowników, 4 pogłębiarki, 2 ekskawatry, 3 promy, 1 koszarke, 16 motorówek i 45 barek. Celem dokonania remontu uszkodzonego taboru rzeczno przystąpiono do odbudowy kompletnie zniszczonej stoczni w Podjuchach, gdzie pobudowano warsztaty mechaniczne i sprowadzono częściowo potrzebne maszyny. W miejscowości Bielinek pobudowano wyciąg dla remontu średnich

obiektów. W tym celu wykopano 5.000 m³ ziemi i ułożono 328 mb belek poślizgowych. W ciągu roku 1946 usunięto 21 mostów względnie resztek mostów wojennych drewnianych na Odrze wysadzonych uprzednio materiałem wybuchowym.

Wobec wielkich zniszczeń w budowlach regulacyjnych nie utrzymywanych należyte w ostatnich latach wojny przez Niemców, przystąpiono pod koniec roku 1946 do odbudowy zniszczonych budowli. We wspomnianym czasie przebudowano 2.200 m³ faszynady, ścięto faszyny leśnej 8.200 mp i wikliny wierzbowej 5.800 mp.

Polska Żegluga na Odrze sp. z o. o. posiada w chwili obecnej taboru pływającego: holowników 3, barek motorowych, 2, motorówek 3. W swej dotychczasowej działalności P. Ż. na Odrze wykazuje ożywiony ruch przeładunkowy w porcie i tak np.: do końca grudnia 1946 r. weszło do portu 371 sztuk różnorodnego rodzaju barek i statków: wyszło 338 sztuk. Wyładowano z barek: węgla — 25.585,5 ton, soli potasowych — 1.088,5 ton, drobnicy — 566,27 ton. Przeładowano rudy żelaznej 1.273,5 ton. Załadowano na barki i statki węgla, fosforytów, bunkru, gipsu itp. o ogólnym tonażu 69.151,07 ton. Pasażerów przewieziono 9.813 osób.

Dyrekcja Poczty i Telegrafów w Gdańsku obejmująca zakresem swego działania województwo gdańskie, pomorskie i 6 powiatów wojew. szczecińskiego zatrudnia 7.337 pracowników na terenie Wybrzeża. W obwodzie Gdańsk—Gdynia zatrudnionych było w styczniu — 1.063, w grudniu — 2.170 pracowników. Zwiększenie stanu zatrudnienia o 104% nastąpiło wskutek wzmocnienia obrotów Poczty i Telekomunikacji na terenie Wybrzeża. Miesiącem szczytowym w roku 1946 był grudzień. Na odbudowę i remont budynków pocztowych — 151,8 tys. m³ na terenie Wybrzeża, wydatkowano w roku 1946 sumę zł. 20,7 milj. zł., na odbudowę urządzeń telekomunikacyjnych 12 milj. zł. Osiągnięcia w tym zakresie przedstawiają się następująco: w sieci miejskiej odbudowano kabli miejskich 168 km, obwodów kablowych abonamentowych 21.544 km, linii słupowych abonamentowych 15 km, obwodów abonamentowych napowietrznych 61 km; w sieci międzymiastowej napowietrznej wybudowano nowych linii słupowych 45 km, nowych obwodów telefonicznych 238 km, odremontowano linii słupowych 252 km, odremontowano przewodów 865 km, odremontowano kabli dalekosiężnych 269 obwodów kablowych 27.560 km. Uruchomiono: 3 centrale międzymiastowe, 47 central miejskich, 38 central automatycznych abonamentowych, 5 aparatów telegraficznych - dalekopisu, zainstalowano 4.344 aparatów telefonicznych. Ilość abonentów telefonicznych wzrosła z 1.890 w grudniu 1945 r. do 4.467 w grudniu 1946 r. w obwodach Gdańsk—Gdynia. W radiostacji w Gdyni zbudowano i postawiono 3 maszyny drewniane wysok. 30 m. oraz zainstalowano 3 nadajniki o mocy każdy 5 Kw dla łączności z zagranicą. Równocześnie ukończono prace wstępne do ustawienia aparatury radiotelegraficznej w takim zasięgu, jakiego wymagają potrzeby naszego rybołówstwa.

Ilość paczek nadchodzących drogą morską głównie z U.S.A. osiągnęła w grudniu cyfrę 642.211 sztuk. Początkowo wyładowanie powierzono firmom przeładunkowym, począwszy od czerwca zorganizowano przeładunek przy pomocy własnego personelu co obniżyło koszty wyładunku o 60%. Ilość paczek jaka przybyła do Polski w okresie 7 lat (1931—37) stanowi zaledwie 40% nadeszłej w grudniu 1946 r. Przyjmując wartość jednej paczki na 5.000 zł. to paczki nadeszłe w 1946 r. przedstawiają wartość 14 miliardów złotych.

Wynik działalności Poczty i Telekomunikacji na terenie Wybrzeża w miesiącu styczniu, w mies. grudniu i ogółem za okres 1946 przedstawia się następująco:

A. Ruch nadawczy	styczeń	grudzień	1946 r.
Przesyłki listowe ogółem	775.159	2.389.108	13.604.421
Pom. przesyłkami było poleconych	62.475	109.818	975.733
Czasopisma	95.183	98.910	1.311.478
Listy wartościowe	514	1.030	8.911
Paczki	7.622	28.575	204.770
Przesyłki za pobraniem	1.234	13.953	49.620
Przekazy pocztowe i telegraf.			
ilość	15.221	30.065	264.351
suma	14.358.948	76.484.740	533.445.042
Wpłaty P. K. O			
ilość	2.429	12.630	75.842
suma	66.521.091	194.751.718	1.027.623.621
Rozmowy telefon. miejscowe	85.471	878.979	6.326.117
Rozmowy telefon. zamiejscowe	23.213	70.865	632.785
Telegramy	18.301	35.676	430.882
Ogólne wpłaty gotówką	170.444.430	600.140.672	3.297.530.924

B. Ruch oddawczy.	styczeń	grudzień	1946 r.
Przesyłki listowe ogółem	708.920	2.073.830	13.962.747
Pom. przesyłkami było poleconych	59.937	124.546	1.035.731
Czasopisma	85.381	285.269	2.367.833
Listy wartościowe	717	591	10.268
Paczki	12.274	42.124	296.073
Przesyłki za pobraniem	2.263	18.181	75.913
Przekazy pocztowe i telegraf.			
ilość	9.382	24.925	195.905
suma	13.561.717	53.059.271	326.007.176
Wyplaty P. K. O			
ilość	489	5.338	32.689
suma	458.168	16.020.140	84.933.788
Rozmowy telefon. miejscowe	32.319	59.453	464.971
Telegramy	20.190	36.814	437.010

Wymiana poczty zamorskiej przedstawia się następująco:

B. Ruch z krajów zamorskich do Polski	stycz.	grudz.	Rok 1946 (12 mies)
a) Ilość worków listow.	2.454	661	15.861
b) Ilość worków paczk.	16.133	156.771	658.512
c) Ilość paczek	68.661	642.211	2.792.269
d) Ilość worków listow przechodzących tranzytem przez polskie urzędy państw.	3.326	559	9.571
e) Ilość worków paczkowych przechodzących tranzytem przez polskie urzędy państw.	4.962	2.549	30.397

Dyrekcja Okręgu Poczty i Telegrafów w Szczecinie zatrudniła na koniec grudnia 1946 r. — 1.992 pracowników co w porównaniu ze styczniem 1946 r. wykazywało wzrost o 887 pracowników.

Na dzień 31 grudnia 1946 r. Dyrekcja Szczecińska posiadała: urzędów pocztowych 4, pocztowo-telekom. 66, agencji pocztowych 90, regionowych urzędów telef.-telegr. 4, urzędów telegr. 1, pocztowe urzędy przewozowe 2 i okręg. składnice materiałów 2. Poza tym Dyrekcja Szczecińska posiadała:

czynnych linii telef.	11.246 km
central telefonicznych	145 sztuk
abonentów	2.799 osób

Dział pracy remontowo-budowlanej Dyrekcji przedstawia się następująco: W roku sprawozdawczym 1946 przeprowadzono remonty w 70 budynkach pocztowych na łączną sumę 9,1 milj. złotych.

Ruch pocztowy, telegraficzny i telefoniczny ilustruje nam poniższa tabela:

Nadane:	styczeń 1946 r.	listopad 1946 r.
przesyłki listowe	637.187 szt.	1.551.580 szt.
paczki zwykłe i wartość	17.350 „	36.063 „
przekazy pocztowe		
ilość	13.646 „	27.827 „
na sumę	19.067.470 zł.	61.307.080 zł.
wpłaty P. K. O		
ilość	1.137 szt.	8.199 szt.
na sumę	5.736.630 zł.	123.979.569 zł.
rozmowy tel.		
miejscowe	131.660 szt.	512.877 szt.
międzymiast.	6.779 „	66.660 „
telegramy	7.063 „	15.963 „

V. ENERGETYKA

Dotychczasową działalność Zakładów Elektrycznych Wybrzeża można wyraźnie podzielić na dwa okresy, których momentem przełomowym jest początek 1946. Okres pierwszy, od chwili odzyskania niepodległości do początku 1946 r. charakteryzowała gorączkowa praca, mająca na celu dostarczenie w jak najszybszym czasie energii dla szybko odradzającego się życia gospodarczego na Wybrzeżu. Stojące do dyspozycji szczupłe kadry pracownicze i środki materiałowe, jak i finansowe zmuszały często do improwizacji przy odbudowie urządzeń energetycznych, tak bardzo zniszczonych na naszym terenie.

Rok 1946 był już okresem planowej gospodarki, mającej na celu odbudowanie w pierwszym rzędzie źródeł energii i linii rozdzielczych zwiększających pewność ruchu.

Stan zatrudnienia wyrażający się w styczniu 1946 r. cyfrą 1.949 pracowników, w tym 1.423 pracowników fizycznych, a 526 pracowników umysłowych dochodzi w grudniu 1946 r. do 2.939 pracowników, w tym 2.055 pracowników fizycznych, a 884 pracowników umysłowych. Liczba pracowników osiągnęła obecnie maksimum i raczej się nieznacznie zmniejszy.

Na przestrzeni całego roku wypłacone zarobki przypadają w 66,2% na eksploatację, w 33,8% na inwestycje.

W minionym okresie, w związku z gwałtownie odbudowującym się życiem gospodarczym, charakterystycznym jest stały duży wzrost zużycia energii, przy nieznacznym spadku tylko w IV, V i VI miesiącu. Produkcja w porównywanych miesiącach, przedstawia się jak poniższa tabela wykazuje.

	styczeń 1946	grudzień 1946	rok 1946 ogółem
siłownie parowe kWh	3.687.624	8.848.611	53.076.291
siłownie wodne kWh	6.316.780	5.138.795	65.606.240
siłownie spalin. kWh	109.899	52.348	911.119
razem kWh	10.114.303	14.039.754	119.593.650

Dążenie do zmniejszenia kosztów produkcji, a przede wszystkim jak największej oszczędności w

zużyciu węgla było naczelnym zadaniem produkcji 1946 r. Toteż cały nacisk położono na racjonalne wykorzystanie siłowni wodnych i zmniejszenie zużycia węgla w siłowniach parowych. Siłownie wodne są zależne ściśle od warunków atmosferycznych, które jednakże ze względu na szczupłość opadów w ostatnich miesiącach nie były korzystne, co spowodowało zmniejszenie produkcji tych siłowni. Natomiast zużycie węgla na 1 kWh wykazuje poważny sukces i tak zużycie wynoszące w styczniu 1,71 kg/kWh spada w grudniu 1946 do 0,98 kg/kWh.

Ilość siłowni czynnych w dniu 1.1 1946 r. w ilości 21 o mocy czynnej 34.626 kW, wzrosła do dnia 31.12 1946 r. do 29 siłowni o mocy czynnej 52.550 kW (moc zainstalowanych maszyn 58.740 kW).

Porównanie urządzeń sieciowych w miesiącu styczniu i grudniu 1946 r. przedstawia się następująco:

	1.1 1946 r.	31.12 1946 r.
Linie wysok. nap. napow.	1.666,28 km	3.422,95 km
Linie wysok. nap. kablowe	155,40 km	258,49 km
Linie nisk. nap. napow.	1.734,55 km	3.276,06 km
Linie nisk. nap. kablowe	155,48 km	230,34 km
Razem sieci	3.711,71 km	7.187,84 km

Stacje transformatorowe	882 szt.	1.393 szt.
Wsi zelektryfikowanych	711 "	940 "

Sprzedaż energii elektrycznej osiągnęła w styczniu 1946 r. 13.382.086,09 zł przy 58.166 abonentach, a w grudniu 1946 r. 39.579.608,25 zł. przy 112.697 abonentach. W czerwcu ub. r. nastąpiło podwyższenie taryfy za prąd.

Poprzednio podana cyfra produkcji w miesiącu grudniu (14.039.754 kWh) jest szczytowa w przebiegu 1946 r. Przy rozbićiu jednakże produkcji na poszczególne rodzaje siłowni otrzymujemy trochę odmienny obraz. I tak miesiącem szczytowym dla:

	kWh
siłowni parowych jest grudeń z produkcją	8.848.611
" wodnych jest wrzesień z produkcją	6.833.671
" spalinowych jest luty z produkcją	169.046

Oczywiście szczytowym miesiącem sprzedaży jest również grudeń ze sprzedażą energii na ogólną sumę 39.579.608,25 zł.

Przechodząc z kolei do zagadnień finansowych musimy oddzielnie je rozpatrywać z punktu widzenia inwestycji i eksploatacji. Część inwestycyjna, będąca wyćinkiem ogólnego planu państwowego, była finansowana przez państwo przy pomocy kredytów długoterminowych udzielanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Pożyczki otrzymane na ten cel zamykają się w roku 1946 sumą 228.774.000 zł. Dla celów specjalnych otrzymano dotacje na ogólną sumę zł. 17.255.000. Wypracowane środki własne z tytułu sprzedaży energii i opłat przyłączeniowych wyniosły w roku 1946 łączną sumę 280.308.917 zł.

Na odcinku odbudowy urządzeń wytwórczych możemy zanotować następujące osiągnięcia:

Pełne uruchomienie siłowni wodnych na Raduni: siłowni w Łapinie (moc zainstalowana 2.200 kW), 2-go turbozespołu 440 kW w siłowni wodnej Prędzieszyn, siłowni w Pruszczu 100 kW, 3-go turbozespołu 1.000 kW w siłowni wodnej Straszyn (naprawa tamy wodnej).

Pełne uruchomienie siłowni parowej Ołowianka w Gdańsku przez wyremontowanie zespołu 10.000 kW (łączna moc zainstalowanych maszyn 28000 kW).

Uruchomienie przeniesionego z Helu turbozespołu parowego 1.400 kW w siłowni „Nowej” w Gdyni.

Uruchomienie po przeprowadzeniu kapitalnego remontu 2-go turbozespołu 450 kW w siłowni wodnej Krzemień.

Uruchomienie po kapitalnym remoncie turbozespołu siłowni parowej w Tczewie o mocy zainstalowanej 760 kW.

Uruchomienie siłowni wodnej w Szarzewie o mocy zainstalowanej 200 kW.

Uruchomienie 2-go turbozespołu o mocy 180 kW w siłowni wodnej Kuźnice.

Zwiększenie mocy siłowni Stocki Młyn przez remont turbozespołu.

Odbudowa siłowni Gródek w Gdyni (roboty budowlane) — naprawa kotłów Babcock-Zieleniewski, montaż nowego turbozespołu 10.000 kW sprowadzonego ze Szwecji.

W okresie sprawozdawczym przejęto poza tym od Wojsk Radzieckich siłownię w Lęborku 655 kW oraz siłownię wodne w Dresowie o mocy zainstalowanej 100 kW.

Jednocześnie prowadzono intensywną odbudowę sieci przesyłowych i rozdzielczych, która w cyfrach przedstawia się następująco dla roku 1946:

Linie napow. wysok. nap.	1.756,67 km
Linie kablowe wysok. nap.	103,09 km
Linie napow. nisk. nap.	1.541,5 km
Linie kablowe nisk. nap.	74,86 km
Razem	3.476,12 km

stacje transformatorowe	511 sztuk
reelektryfikowano wsi	215
nowo zelektryfikowano wsi	14

Specjalną uwagę zwrócono na odbudowę urządzeń elektryfikacyjnych Żuław. Na oznaczonym sobie odcinku na Żuławach odbudowano:

linii napowietrznych 15 kV	— 40,6 km
" napowietrznych 8 kV	— 11,5 km
" napowietrznych 3 kV	— 2,5 km
" kablowych 3 kV	— 13,7 km
stacji rozdzielczych węzłowych	— 4 sztuki
podstacji przy pompach	— 22 sztuki

Poza tym w odbudowie znajduje się 26 km linii napowietrznych 15 kV. Pomp elektrycznych na Żuławach jest obecnie czynnych 19 sztuk.

Z ważniejszych osiągnięć na odcinku odbudowy sieci należy wymienić uruchomienie linii 60 kV Gdańsk—Gdynia, linii 60 kV Gdańsk—Elbląg, linii 40 kV łączącej ZEW z siłowniami Pomorza Zachodniego oraz przejście linii 15 kV przez Wisłę pod Tczewem.

Przeprowadzono również remont szeregu budynków zapewniających normalną pracę siłowniom.

Celem zapewnienia sobie nowego narybku kadr fachowych uruchomiono 3-letnią szkołę przemysłową.

Reasumując wyniki działalności ZEW w okresie sprawozdawczym należy stwierdzić, że cel wytyczony został osiągnięty, czego dowodem jest realizacja w 117,4 proc. planu produkcji, a planu sprzedaży w 121 proc. w roku 1946. Sukces ten jest tym cenniejszy, że zastosowane środki oszczędności w zużyciu materiałów pędnych wykazały zmniejszenie preliminowanych ilości na rok 1946, jeśli chodzi o węgiel do 84,2 proc., a ropę 83,6 proc.

Zjednoczenie Energetyczne Pomorza Zachodniego produkowało energię elektryczną w następujących elektrowniach:

- 1) Elektrownia ciepła w Białogrodzie o mocy — 14.000 kW.
- 2) Elektrownia ciepła w Myślborzu — 225 kW.
- 3) 14 elektrowni wodnych o ogólnej mocy — 13.884 kW.

Ponadto zakupowano energię elektryczną z elektrowni portowej w Szczecinie znajdującej się w posiadaniu władz radzieckich. Stan zatrudnienia w styczniu wynosił 824 osoby, wyprodukowano energii elektrycznej we własnych zakładach 6.050.000 kWh, zakupiono 159.000 kWh, sprzedano 1.400.000 kWh na sumę 3.120.000 zł. W grudniu, który był miesiącem szczytowym w przebiegu roku 1946, stan zatrudn. wynosił 21.840 osoby, wyprodukowano energii elektrycznej 9.800.000 kWh, zakupiono 4.000.000 kWh, w-g wystawionych rachunków sprzedano 7.000.000 kWh na sumę zł. 29.650.000 zł. W rezultacie rocznej pracy wyprodukowano energii elektrycznej we własnych zakładach 79.420.000 kWh wykonując plan roczny w 105%, zakupiono z obcych zakładów 27.900.000 kWh wykonując plan zakupu w 112%. Odbudowano linii: 100 KV — 60 km, 40 KV — 320 km, 15 i 10 KV — 2.800 km, linii niskiego napięcia 2.500 km; przyłączono nowych odbiorców 43.000, odbudowano i uruchomiono 3 elektrownie wodne o mocy 500 kW. Uruchomiono warsztaty transformatorowe w Szczecinie i warsztaty liźnikowe w Ułaszewie pow. Nowogród.

VI. PRZEMYSŁ

Szczególnie widoczne ślady pozostawiła miniona wojna na przemyśle Wybrzeża, którego zniszczenie okazało się znacznie większe i gruntowniejsze, aniżeli dewastacja miast nadmorskich. To co zaoszczędziły działania wojenne, stało się obiektem rabunku jednostek niepowołanych.

Odbudowa jego, już dziś po półtorarocznym wysiłku jest widoczna, a stan przepracowanych rob./godz. przesuwa się z każdym miesiącem z pozycji odbudowy na pozycję produkcji.

Przemysł Stoczniowy. Na czoło spraw przemysłowych Wybrzeża wysuwa się zagadnienie stoczni. Przemysł stoczniowy stanowi w istocie swojej części przemysł metalowego, z uwagi jednak na swe specjalne znaczenie dla kraju, został wydzielony i zorganizowany jako Zjednoczenie Stoczni Polskich — podległe Ministerstwu Żeglugi i Handlu Zagranicznego.

Z.S.P. posiada w swej administracji 6 czynnych zakładów produkcji rozmieszczonych na terenie Gdańsk—Gdynia. Delegatura Z.S.P. w Szczecinie nie zapoczątkowała jeszcze swej właściwej działalności tj. remontu pływających jednostek morskich, oraz budowy pływającego taboru rzeczno i portowego.

O rozbudowie tego przemysłu świadczy fakt stale wzrastającej liczby pracowników. O ile w grudniu 1945 roku Z.S.P. zatrudniało 4.683 pracowników, w marcu 1946 r. — 5.147, w czerwcu 6.281, we wrześniu 7.010, to w grudniu 1946 r. — 7.600 pracowników.

W miarę wzrostu liczby pracowników wzrasta również liczba przepracowanych rob./godz. co ilustruje poniższe zestawienie:

Miesiąc	Inwestycje	%	Produkcja	%	Suma
Styczeń . . .	364 651	65	191.522	35	556.173
Kwiecień. . .	300 517	45,5	357.870	54,5	6 84.478
Lipiec . . .	235 789	28	723 945	72	959 734
Październik . .	319.497	30	767 550	70	1.087.047
Grudzień. . .	390.131	31,4	852.512	68,6	1.242.643

Ze zwiększającą się liczbą przepracowanych rob./godz., a szczególnie ze stałym przesuwaniami się prac z inwestycji na produkcję, wzrasta również i wartość produkcji. O ile bowiem Z.S.P. za prace wykonane w m-cu czerwcu 1946 r. wystawiło faktur na sumę 18 milionów złotych, a we wrześniu na 61 milionów zł., to w m-cu grudniu na 79 milionów zł. W ciągu zaś całego roku 1946 wystawiono faktur na sumę prawie 300 milionów złotych.

Dla zobrazowania całego przemysłu stoczniowego w Polsce nie można pominąć szeroko rozrzuconych na przestrzeni całego Wybrzeża, stoczni rybackich, będących w administracji Morskiego Instytutu Rybackiego. Stocznie te zatrudniały w grudniu 1946 r. ponad 1.300 pracowników w 9 czynnych stocznich rybackich.

W programie prac stoczni rybackich przewidziane są w najbliższej przyszłości, obok budowy i remontu statków rybackich i wydobywania zatopionych statków na Pomorzu Zachodnim, także i roboty związane z odbudową i budową chłodni i fabryk lodu w Łebie, Postominie, Derłowie, Kołobrzegu i Szczecinie.

Przemysł metalowy. Szereg przyczyn złożyło się na fakt, że przemysł ten zniszczony został w czasie działań wojennych i bezpośrednio po ich zakończeniu w sposób nie znajdujący równego na całych ziemiach. W dziedzinie maszyn i obrabiarek, zniszczenia przekraczają ponad 90 procent. Zniszczenia budynków i instalacji ocenić należy na około 35%.

Pierwsze sumy przeznaczone przez Państwo na cele inwestycyjne z natury rzeczy skierowane zostają do zakładów mało zniszczonych, mogących szybko rozwinąć produkcję. Okres ten przypada na miesiąc czerwiec 1946 r. Ściśle biorąc można więc mówić o półrocznym zaledwie okresie planowej akcji odbudowy.

Ilość zakładów podległych Delegaturze CZPM na okręg Gdański i Mazurski wynosząca w początku roku

16 fabryk zmniejsza się następnie do 10 wskutek przyłączenia 3-ch zakładów leżących w Słupsku i Derłowie do okręgu szczecińskiego, przekazania 1-go zakładu Dyr. Przemysłu Miejscowego, oraz przyłączenia 2-ch małych zakładów do fabryk większych w ramach zarządzanej przez Min. Przemysłu akcji komasacji.

Stan zatrudnienia wspomnianych 16 zakładów wynoszący z początkiem roku 950 osób wynosi w dniu 31. 12. 1946 r. — 1.910 pracowników (w tym 1.440 zatrudnia 10 pozostałych na terenie Delegatury zakładów).

Wartość produkcji w miesiącu styczniu 1946 r. wynosiła łącznie 2.500.000 zł, 12 milionów złotych — natomiast w grudniu 1946 r.

Brak surowców nie pozwala na wykorzystanie w pełni gotowych już do pracy instalacji. Łączna zdolność produkcyjna powyższych zakładów wynosi w-g ostrożnego szacunku 25 milionów zł. miesięcznie, jest więc wykorzystywana zaledwie w 50%.

W roku 1946 — 10 wytwórni przemysłu metalowego uzyskało ogółem 51 milionów złotych kredytów bankowych, z której to sumy zrealizowano i wydatkowano do dnia 1. 1. 47 około 40 milionów złotych. Sumy powyższe zużyte zostały w ok. 60% na prace budowlane i porządkowe oraz 40% na remont maszyn, zakup narzędzi, pasów itp. Potrzeby powyższych wytwórni w zakresie kredytów inwestycyjnych na r. 1947 wynoszą 160 milionów złotych.

Rezultatem rocznej pracy jest wzrastająca stale zdolność produkcyjna zakładów wynosząca na dzień 1.1.1947 około 25 milionów zł. miesięcznie. Na początku rb. wartość ta nie przekraczała 5 milionów zł. W planie prac na rok 1947 przewiduje się wzrost tej pozycji do wartości 60 milionów zł. miesięcznie. W zakresie produkcji osiągnięto w roku 1946 w poszczególnych zakładach następujące rezultaty:

Zakłady Przemysłowe daw. Hoene w Oliwie. Wykonały 750 wózków torowych dla Min. Komunikacji i 80 wywrotek oraz 16 wagonów wąskotorowych.

Fabryka Wyrobów Metalowych daw. Zillgit i Lemke w Elblągu, wyprodukowała ogółem 60 ton wyrobów ocynowanych i ok. 210 ton ocynkowanych. Uruchomiono nowy dział produkcji pojemników.

Gdańska Fabryka Obrabiarek daw. Thumecke w Gdańsku. Po przełamaniu wstępnych trudności uruchomiono produkcję nowych obrabiarek do drzewa. Wykonano ogółem 50 nowych obrabiarek oraz remont kapitalny ok. 80 obrabiarek na potrzeby własne i klientów. W trakcie wykonania znajdują się dalsze typy obrabiarek.

Wytwórnia Opakowań Blaszanych daw. IBW i Fabryka Lamp i Reflektorów Elektrycznych. Wykonano ogółem ok. 60.000 szt. latarek elektr. Uruchomiono dział produkcji puszek z blachy do konserw rybnych. Wykorzystano tylko niewielką część zdolności produkcyjnych fabryki z powodu braku surowców.

Fabryka Aparatów i Kotłów daw. Neubaecke w Gdańsku, ograniczyła się w roku ubiegłym do wykonywania remontów instalacji na zamówienia zewnętrzne. Uruchomiono w ciągu roku poważny warsztat wytwórczy pozwalający na podjęcie już obecnie produkcji aparatów i kotłów.

Fabryka Maszyn Rolniczych daw. Fest w Reszle. Mimo poważnych trudności spowodowanych głównie odaleniem fabryki od większych centrów miejskich oraz brakiem komunikacji kolejowej, fabryka już w połowie roku opanowuje produkcję siewczarni i kieratów.

Pomorska Fabryka Lin daw. Schroeder w Gdańsku, została przejęta dopiero w połowie roku 1946. Fabryka oczekuje na surowiec dla podjęcia produkcji w wysokości 25 ton lin stalowych, 15 ton kołopnych i 5 ton sznurków papierowych miesięcznie.

Fabryka Gazomierzy daw. Arkona w Tczewie. Odbudowę fabryki rozpoczęto w połowie roku ubiegłego. Wykonano większą część prac budowlanych i uzyskano ogółem 80 maszyn. Prace przygotowawcze do produkcji gazomierzy są w toku.

Fabryka maszyn i Taboru Kolejowego daw. SCHI-CHAU w Elblągu.

W połowie roku 1946 podjęto odbudowę częściową fabryki w celu uruchomienia jej jako zakładu pomocniczego dla fabryk wagonów i parowozów. Podjęto wstępne prace przy produkcji budek parowozowych i popielników.

Na terenie wojew. Szczecińskiego istnieje 7 czynnych zakładów podległych Delegaturze C. Z. P. M. a mianowicie:

Państwowe Zakłady Przemysłu Motoryzacyjnego w Szczecinie,

Fabryka Opakowań Blaszanych w Goleniowie,

Fabryka Narzędzi Rolniczych w Berliniku,

Fabryka Maszyn Rolniczych w Resko,

Fabryka Siatek i Wyrobów z Drotu w Łobezie,

Fabryka Maszyn Rolniczych w Słupsku oraz

Fabryka Pieców, Tłocznia i Emaliernie w Derłowie.

Ogółem wartość wyprodukowanych wyrobów w m-cu grudniu 1946 r. wyniosła 4,5 milj. zł., przy zatrudnieniu 1.200 pracowników.

Poza tym w Zarządzie Gdańskiej Wojew. Dyrekcji Przemysłu Miejskowego czynnych jest 17 zakładów produkujących okucia budowlane, gwoździe fasonowe, windy rybackie, łózka żelazne, siatki ogrodzeniowe i inne.

Z braku kapitałów obrotowych Zakłady te mają stosunkowo słaby wzrost produkcji, bo o ile w styczniu 1946 r. wykazac się mogą ogólną łączną sumą produkcji zł. 800 tys. to w grudniu tegoż roku zł. 4 milj. Zatrudnienie w tymże czasie wzrosło z 315 na 360 pracowników. Kredyty bankowe w 1946 r. wyniosły 3.870.000 zł.

Przemysł Drzewny. Większość zakładów przemysłu drzewnego na terenie Wybrzeża skupiona jest przeważnie w Zjednoczeniach państwowych i dyrekcjach przemysłu miejscowego.

Przemysł ten tak jak i inne przemysły został podczas wojny kompletnie zniszczony i uruchomienie jego wymagało dużo pracy, energii i czasu.

Zjednoczenie Przemysłu Drzewnego Okręgu Pomorskiego do końca roku 1946 uruchomiło 25 zakładów a 6 znajduje się w odbudowie.

Produkcja tych zakładów kształtowała się następująco: styczeń 1946 rok — 12,2 milj. zł., zaś grudzień tegoż roku — 41,6 milj. zł. Zatrudnienie w tymże czasie przy produkcji jak i inwestycjach wyniosło 1.740 i 3.950 pracowników.

Ogólna wartość produkcji rocznej wynosi 345 milj. zł. przy planowej 216 milj. zł.

Część produkcji Zakładów Zjednoczenia eksportowana jest zagranicę. Wartość eksportu tych Zakładów w 1947 r. wynosić będzie 2 milj. dolarów. Obecnie w wykonaniu są zamówienia na kwotę około 600 tys. dol., których dostawa ukończona będzie w I-szym kwartale 1947 r.

Zjednoczenie Przemysłu Drzewnego Okręgu Zachodniego posiada 17 zakładów czynnych zatrudniających około 800 pracowników. Wartość produkcji w m-cu grudniu 1946 r. wyniosła ponad 7,5 milj. zł.

Gdańska Wojew. Dyrekcja Przemysłu Miejskowego posiada w swej administracji 11 czynnych zakładów produkcji drzewnej. Zakłady te zatrudniały w grudniu 1946 r. — 180 osób. Wartość produkcji wyniosła w grudniu 1946 r. 2.435.000 zł. przy 1.162.000 zł. w styczniu tegoż roku.

Przemysł Materiałów Budowlanych. Przemysł materiałów budowlanych wojew. Gdańskiego i Szczecińskiego w przeważnej swej części jako poniemiecki znalazł się pod zarządem państwowym. Zarząd ten w ciągu roku uległ zasadniczym zmianom i reorganizacji. W połowie roku 1946 na terenie Wybrzeża powołane zostały przez Ministerstwo Odbudowy Okręgowe Zjednoczenia Wytwórni Materiałów Budowlanych w Gdańsku i Szczecinie.

Prace i jej wyniki Okręgowego Zjednoczenia Wytwórni Materiałów Budowlanych w Gdańsku charakteryzuje poniższe cyfrowe zestawienie:

	Zakłady pod zarządem CZPM Gd. Woj. Dyr. Przem. Miejsc. i in. inst. Okres 1. 1. — 1. 5. 46		Zakład pod zarządem Okr. Zjedn. Wytw. Mater. Budowl. Okres 1. 5. — 31. 12. 46	
	styczeń 1946 r.	kwiecień 1946 r.	grudzień 1946 r.	stan maksym. w miesiącu
Stan zakładów				
Ogólna ilość zakładów	41	41	41	
z tego uruchom.	5	5	14	
w odbudowie	—	2	6	
nieuruchomionych	36	34	21	
Zatrudnienie na zakładach czynnych				
Stan ogólny zatrudnienia	107	296	329	559-VII.
Produkcja				
Wyroby ceramiczne w 1000 szt.	—	—	449,26	1382,67/IX
Papa dachowa w m ²	666 5	71200	65910	16431 IX
Wyroby betonowe w m ³	20312	140382	50	140382-IV
Żwir i kamienia ton	850	8.9	2397	4563 IX
Obroty — maj 1946 r.				
Wysokość obrotów zł	—	2060000	5250000	9471959

Okręgowe Zjednoczenie Wytwórni Materiałów Budowlanych w Szczecinie do dnia 31. 12. 1946 r. przejęło pod zarządek państwowy:

a) 7 cegielni, z których 2 zostały już uruchomione i obecnie znajdują się w okresie produkcyjnym,

b) 4 fabryki papy dachowej, z których 2 zostały uruchomione i produkują obecnie ok. 10.000 rolek papy miesięcznie,

c) 1 fabrykę kafli piecowych, której produkcja przewidyuje 7.000 sztuk kafli piecowych miesięcznie.

W najbliższym czasie przejętych zostanie pod zarządek państwowy dalsze 15 wytwórni. W dniu 12 grudnia ub.

roku Zjednoczenie przejęło od władz sowieckich zrujnowaną Fabrykę Papy Dachowej i Asfaltu Drogowego w porcie szczecińskim, która wprawdzie w stanie obecnym uruchomiona być nie może, lecz ze względu na wyjątkowo korzystne położenie między kanałem Odrzańskim, a linią kolejową, przeznaczona została do odbudowy w najbliższym okresie czasu.

Przemysł Skórzany.

Zjednoczenie Przemysłu Skórzanego Okręgu Gdańsko-Mazurskiego objęło swą działalnością ziemie 3 województw morskich, tj. woj. mazurskiego, gdańskiego i szczecińskiego. Na ziemiach tych znalazło się ponad 20

zakładów przemysłu skórzanego. Z zakładów tych tylko kilka drobnych, o prymitywnym wyposażeniu, było w stanie podjąć produkcję. Wszystkie inne zaś duże i średnie zakłady uległy kompletnej dewastacji.

Powstała więc konieczność oparcia produkcji na zakładach małych, aby w dalszym ciągu odbudować większe i uruchomić je w drodze komasacji urządzeń technicznych.

Idąc po tych wytycznych Zjednoczenie wytypowało do odbudowy 3 wielkie zakłady w trzech województwach, a to: w Braniewie (woj. mazurskie), w Rumii-Zagórze (woj. gdańskie) i w Białogrodzie (woj. szczecińskie), traktując je jako ośrodki lokalne przemysłu skórzanego oraz 2 zakłady typu średniego do rozbudowy, tj. w Zalewie (Mazury) i w Straszynie k. Gdańska, jako zakłady pomocnicze.

W bilansie r. 1946 Zjednoczenie ma do zanotowania: uruchomionych zakładów produkujących:

skórę podeszwową 3 — o łącznej zdolności wytwórczej 15.000 kg skóry miesięcznie,
skórę wierzchnią 2 — o łącznej zdolności wytwórczej 2.500 m kw. skór miesięcznie.

Poza tym poważnie posunięto prace przy odbudowie fabryk w Białogrodzie, Rumii—Zagórze i Braniewie.

Osobną pozycję wyników pracy Z. P. S. jest uruchomienie na terenie m. Gdańska największej w Polsce fabryki futrzarskiej. Produkcja zakładu rozciąga się na: wyprawianie skór baranich i sycie kożuchów, kombinizonów i galanterii futrzanej we własnych warsztatach kuśnierskich. Poza tym uruchomiono dział wyprawy skór futerkowych dziczyny oraz uszlachetnienia skór króliczych na „foki”.

Wyposażenie fabryk w maszyny, urządzenia techniczne i instalacje pochodzi z demontażu komasowanych drobnych zakładów.

Zorganizowano brygady specjalne dla zbierania w terenie maszyn i urządzeń technicznych, przedstawiających wartość dla przemysłu skórzanego. Dla maszyn tych zorganizowano składy przy fabrykach w Białogrodzie i Braniewie. Ogółem wyprodukowano w r. 1946:

skór podeszgowych	77 ton
skór juchtowych	19,6 ton
skór chromowych	14 ton
skór futrzarskich	65,4 tys. sztuk
kożuchów	2.300 sztuk
obuwia	238 tys. par
ogólna wartość produkcji	— 153 milj. zł.

Wraz z produkcją wzrastał i stan zatrudnienia. Na dzień 1. 1. 1947 r. fabryki Zjednoczenia zatrudniają 1.100 robotników.

Rozwój przemysłu skórzanego najbardziej ilustruje poniższa tabela:

Liczba pracodawanych rob./godz. w 1946 r. (w tysiącach):

Okres	Inwe- stycje rob./godz.	%	Produkcja rob./godz.	%	Razem
Kwartał I	185	70	79,5	30	264,5
Kwartał II	200	45	225,—	55	445,—
Kwartał III	217	35	403,—	65	620,—
Kwartał IV	97	15	546,—	85	642,—

Stopień wykonania planu inwestycyjnego wyraża się w 88,2%.

Na drodze odbudowy stały wszystkim dobrze znane przeszkody, jak: brak ludzi odpowiednio kwalifikowanych dla obsadzenia stanowisk kierowniczych i fachowych, niedostatki materiałowe, trudności transportowe, brak środków na zagospodarowanie itp. Niemalą też rolę grały względy natury administracyjnej, które na granicach trzech województw utworzyły zasieki trudne do przekroczenia.

Środki finansowe, przeznaczone w roku 1946 były bardzo szczupłe, zwłaszcza w stosunku do zadań, wynosząc zaledwie 11 milionów złotych.

Przemysł Konserwowy. Państwowe Zjednoczenie Przemysłu Konserwowego Rejon Północny powołano do życia w kwietniu 1945 r.,

celem koordynowania gospodarki i administracji państwowego przemysłu konserwowego.

Zjednoczenie obejmuje swą działalnością pas Wybrzeża od Szczecina na zachodzie do Kwidzyna na wschodzie. Prowadzi trzy działy produkcji: rybny, mięsny, owocowo-warzywny. Ogólna ilość fabryk podległych P.Z.P.K. Rejon Północny wynosi 19, z tego: 16 czynnych a mianowicie 7 w dziale rybnym, 4 mięsnym i 5 owocowo-warzywnym.

Spośród wymienionych 16 czynnych fabryk zaledwie cztery nie wymagają odbudowy, reszta częściowo uruchomiona, wymaga dużych wkładów w celu ich odbudowy i modernizacji.

W roku 1946 produkcja fabryk PZPK — Rejon Północny w poszczególnych działach przedstawia się następująco:

Dział produkcji rybnej	5.219,4 ton o wartości 145,5 mil. zł
Dział produkcji mięsnej	501,1 ton o wartości 181,8 „ „
Dział produkcji owoc.-warzyw.	2.091 ton o wartości 80,3 „ „

Łączna wartość produkcji rocznej wynosi zł. 407 milionów, w czym przetwory rybne stanowią ok. 35% przetworów, mięsne 45% i przetwory owocowo-warzywne 20%.

Ogólny stan zatrudnienia w Zakładach wynosił w m-cu grudniu 1946 r. 1.107 pracowników (styczeń 1946 — 575). Ogólna suma inwestycji w roku 1946 PZPK — wyniosła ponad 17 milionów złotych.

Należy stwierdzić, że już dziś fabryki konserw zdolne są przerobić znacznie większe ilości surowca rybnego, niż te które możnaby otrzymać wyłącznie z połowów krajowych nawet przy bardzo intensywnej rozbudowie naszego taboru rybackiego. Stwarza to potrzebę oparcia się o poważne ilości ryb importowanych, które należy reeksportować w postaci uszlachetnionej jako konserwy.

Szczytowym miesiącem dla produkcji fabryk rybnych był miesiąc marzec 1946 r., który na skutek doskonałych połowów, przyniósł produkcję wartości 32 milionów złotych przy przerobieniu około 1.200 ton surowca.

Fabryki mięsne w liczbie 6 zaopatrują jedynie rynek lokalny, nie mając wciąż jeszcze dostatecznej ilości żywca. W ciągu roku 1946 Zjednoczenie dostarczyło funduszowi aprowizacyjnemu około 125 ton mięsa i przetworów.

Poza wyżej omówionymi gałęziami przemysłu na terenie Wybrzeża reprezentowany jest również przemysł włókienniczy przez: nowoczesną rozszarnię lnu w Lęborku, uruchomioną we wrześniu 1946 r. i rozszarnię lnu w woj. olsztyńskim k. Bartoszyca, 4 państwowe zakłady konfekcyjne w Szczecinie — zatrudniające w m-cu grudniu 824 pracowników, o produkcji wartości zł. 77,6 milj. w roku 1946.

Państwowa Fabryka Sukna „Gdańska Manufaktura” w Oliwie, produkowała materiały ubraniowe i sukno płaszczowe. Państwowa Fabryka Włókiennicza „Tekstylna Manufaktura” w Rumii o produkcji sukna i drelichu, Państwowa Fabryka Koców w Bobolicach i Państwowa Fabryka Sukna w Jastrowiu.

Przemysł cukrowniczy — reprezentują: 2 czynne cukrownie w Malborku i w Gumieńcach pod Szczecinem.

Przemysł spożywczy — samej tylko Samopomocy Chłopskiej wojew. szczecińskiego — obejmuje: 12 gorzelni, 10 młynów, 7 młeczarni, 3 olejarnie i 17 piekarni, wojew. zaś gdańskiego 3 gorzelnie, 11 młynów, 6 piekarni i 6 młeczarni.

Przemysł chemiczny — Gdańskiej Wojew. Dyrekcji Przemysłu Miejskowego posiada 16 zakładów czynnych, o produkcji w roku 1946 wartości 76,4 milj. zł., przy zatrudnieniu w grudniu 1946 r. — 608 pracowników.

Okręg Gdański „Społem” administruje również 15 zakładów produkcyjnych, które zatrudniały w grudniu 1946 r. — 811 pracowników przy obrocie w tymże m-cu 31 milj. złotych.

Wykazanie pełnego obrazu odbudowy, produkcji, potrzeb i trudności przemysłu na terenie Wybrzeża nie

jest dziś jeszcze w pełni możliwe, przy słabej na ogół sprawozdawczości i jednoczesnych ciągłych reorganizacjach administracyjnych.

Powyższe dane dają tylko pewien obraz odbudowy i produkcji przemysłowej, z podkreśleniem przemysłu

silnie związanego z Wybrzeżem, jak przemysł stoczniowy, rybny i inne.

Dane te obejmują jedynie sektor państwowy i społeczny, bez sektora prywatnego.

VII. RYBOŁÓWSTWO

Jednym z najważniejszych zagadnień jakie przypadało nam w udziale do zrealizowania na odcinku racjonalnej eksploatacji wszystkich możliwości gospodarczych Wybrzeża, jest bezsprzecznie rybołówstwo morskie.

Problem rybołówstwa morskiego łączy się ściśle ze sprawą aprowizacji kraju, w którym wojna spowodowała olbrzymie wyniszczenie zwierząt rzeźnych do 1/4 stanu przedwojennego. Niedobór wynikający z niedostatecznego spożycia mięsa trzeba pokryć artykułem zbliżonym, jest nim ryba.

Problem ten nie był jednak łatwy do rozwiązania. Przed wojną obecne Wybrzeże Polski było bogato wyposażone w tabor pływający i sprzęt rybacki. Działania wojenne zniszczyły go prawie zupełnie. Straty bowiem kutrów i łodzi motorowych wyniosły 95%, łodzi żaglowych i wiosłowych 85%, a 100% statków rybołówstwa dalekomorskiego tj. trawlerów i ługrów.

Do końca 1945 roku zdołano wyremontować i uruchomić 36 kutrów rybackich i 386 łodzi. Do końca tegoż roku rybacy złowili 2.600.000 kg ryb, wartości 94 milionów złotych. Przed końcem roku 1945 stocznia MIR-u rozpoczęła budowę pięciu kutrów, 18 łodzi oraz remont kilkudziesięciu starych kutrów i łodzi. Poza tym w Zjednoczeniu Stoczni Polskich zamówiono 7 nowych kutrów. Równocześnie rozpoczęto gromadzenie materiałów na dalsze budowy, uruchomiono chłodnię w Gdyni, wykonano szereg prowizorycznych remontów magazynów i innych budynków. Na wszystkie te roboty wydano z kredytów inwestycyjnych 44 milj. złotych.

A jakie są osiągnięcia w roku 1946? — A więc dla połowów bałtyckich czynnych jest 130 kutrów motorowych i 1.082 łodzi żaglowo-wiosłowych i motorowych, oraz rozpoczęto budowę 43 nowych kutrów. Wykańcza się na stocznich Morskiego Instytutu Rybackiego około 28 łodzi, prowadzi się remont 95 starych kutrów i 288 łodzi. Z wyżej wymienionych kutrów 15 pochodzi z darów UNRRA, 37 zostało rewidykowanych dotychczas z Niemiec, nowych kutrów zdołano uruchomić tylko 6, dla których znaleźliśmy motory w kraju. Wszystkie inne kutry są to wraki, podniesione z dna i wyremontowane przeważnie na stocznich Morskiego Instytutu Rybackiego. Ta flotylla uruchomiona w ub. roku złowiła 22.210 ton ryb, tj. prawie 50% tego, co możemy teoretycznie oczekiwać z połowów bałtyckich.

Co się tyczy flotylli dalekomorskiej to możemy powiedzieć, że w końcu ub. roku pływało 7 polskich trawlerów dalekomorskich, 3 z darów UNRRA i 4, które powróciły z Anglii. Trawlery te w ostatnim kwartale 1946

roku odbyły łącznie 23 rejsy i dostarczyły około 1.115 ton ryb.

Kredyty inwestycyjne na cele rybactwa, uruchomione w 1946 roku wyniosły około 150.000.000 złotych.

Połowy i ich wartość.

Rozwój rybołówstwa ilustruje poniższe zestawienie:

Rok 1946	Ilość w tonach	Wartość w tys. zł.
I kwartał	2.474	61.881
II kwartał	6.637	135.600
III kwartał	7.139	133.157
IV kwartał	7.074	244.987

Łączny rezultat pracy rybołówstwa bałtyckiego i dalekomorskiego wyniósł 23.324 ton, wartości 575.625 tys. złotych.

Przemysł przetwórczy: Przemysł przetwórczy obejmował pod koniec roku — 92 zakłady, a praca jego roczna przyniosła produkcję:

225.147 kg konserw
5.605.578 kg ryb wędzonych
4.482.862 kg ryb zasolonych

razem: 10.313.587 kg.

Import — Eksport: Import wyniósł w ciągu całego roku — 55.192.329 kg ryb w-g następującego składu:

ryby solone 33.583.101 kg
ryby świeże 9.145.437 kg
konserwy 12.126.261 kg
ryby wędzone 337.530 kg.

Eksport w roku 1946 objął 124.168 kg łososia mrozonego do Anglii.

Osadnictwo rybackie, rybacy. W roku 1946 rozłożono skuteczną opiekę nad osadnictwem i osadnikami rybackimi. Wyremontowano szereg domów rybackich w Siankach, Kołobrzegu i innych miejscowościach Wybrzeża. Przystąpiono do przeprowadzenia szczyplych kredytów na osadnictwo rybackie, dając pożyczki na drobny remont domów, zakup sprzętu rybackiego i ogólnie kosztu zagospodarowania się.

Praca w tym kierunku nie była bezowocna. Dowodem tego jest, że liczba czynnych rybaków od stycznia do grudnia ub. roku wzrosła z 967 na 2.700.

Celem przeszkolenia nowych rybaków-osadników urządzono szereg kursów żeglarskich, motorniczych, sieciarskich przy pomocy i udziale spółdzielni rybackich i administracji rybackiej. Została zorganizowana — pod kierownictwem PCWM — szkoła rybaków dalekomorskich w Gdyni. Program jej przewiduje 9-miesięczny kurs na lądzie i trzy miesiące pływania na trawlerach szkolnych. Szkoła będzie mogła — po całkowitym jej uruchomieniu przeszkalać rocznie około 150 marynarzy.

VIII. RZEMIOSŁO

Ilość warsztatów rzemieślniczych. Ze stanu 2.204, który notowano na początku roku 1946 podniósł się do 4.906 w grudniu, czyli o 2.702.

Największy przyrost zarówno pod względem ilości warsztatów jak i zatrudnionych pracowników obserwujemy w trzech miastach Wybrzeża, tj. w Gdańsku, Sopocie i Gdyni. Warsztaty tych miast stanowią 54,7% wszystkich warsztatów województwa gdańskiego. Procent ten jest dużo wyższy, gdy chodzi o stan zatrudnienia, gdyż warsztaty tych miast zatrudniają znacznie większą liczbę pracowników niż warsztaty miast prowincjonalnych i osad wiejskich. Liczba zatrudnionych pracowników warsztatów rzemieślniczych wynosi w chwili obecnej około 13.000 osób.

Powstały z początkiem roku Instytut Naukowo-Rzemieślniczy rozwija działalność naukową głównie przez

organizowanie kursów szkolenia zawodowego, które stanowią uzupełnienie nauki ucznia, terminatora a niejednokrotnie samodzielnego rzemieślnika. W pierwszym rzędzie organizowane są kursy dla metalowców, instalatorów, elektro- i radiomechaników, których to rzemiosło odczuwa najpoważniejsze braki. 39 Komisji Egzaminacyjnych Mistrzowskich oraz 86 Komisji Egzaminacyjnych Czeladniczych przeegzaminowało około 3.500 kandydatów na mistrzów i czeladników. Wydano 1.470 dyplomów mistrzowskich i 1.648 świadectw czeladniczych.

W chwili obecnej ogólnie stwierdzić należy, że w wyniku rocznej pracy nastąpiła pewna stabilizacja cen i zarobków, zaś co do produkcji nastąpił wzrost w bardzo nieznacznym stopniu ze względu na nieunormowane zaopatrzenie w surowce i półfabrykaty potrzebne do wytwórczości rzemieślniczej. Ostatnia ta sprawa

wa w końcu roku sprawozdawczego uległa powolnej poprawie w związku z organizowaniem Centrali Zaopatrzenia i Zbytu Oddział w Gdańsku, której zadaniem jest uregulowanie zaopatrywania rzemiosła w surowce, fabrykaty i półfabrykaty oraz ewentualnie zbytu. Temu samemu zagadnieniu będą służyły pomocnicze spółdzielnie, które mają powstać przy Powiatowych i Grodzkich Związkach Cechowych.

W ubiegłym roku sprawozdawczym akcja kalkulacji cen i cenników na terenie Wybrzeża była prowadzona przez Izbę Rzemieślniczą i pod koniec roku niemal że wszystkie branże rzemieślnicze mają wyznaczone cenniki.

IX. HANDEL

Doceniając konieczność zagospodarowania Ziemi Odzyskanych, Związek Zrzeszeń Kupieckich Województwa Gdańskiego, podjął wysiłki, mające na celu, największe spopularyzowanie Daniny w szerokich masach kupieckich. Wysiłki te dały dobre rezultaty, gdyż jak dotąd na ogólną sumę Daniny 300 milj. zł., sektor prywatny uiszczył 159 milj. zł. czyli ponad 50% całości. W subskrypcji PPOK handel uczestniczył sumą 46,7 milj. zł. na ogólną sumę 181,8 milj. zł. Obroty w handlu wzrosły trzykrotnie w porównaniu z m-cem styczniem, w-g pobieżnych obliczeń handel prywatny uczestnicy w 50% wpłacił z tytułu podatku obrotowego.

Niezależnie od akcji interwencyjnej w związku z nieuzasadnioną zwyżką cen, Związek Zrzeszeń Kupieckich wszczął akcję zmierzającą do uświadomienia świata kupieckiego odnośnie obowiązujących przepisów dotyczących maksymalnej marży zarobkowej i zwalczania lichwy i spekulacji wojennej.

Zrzeszenie Importerów i Eksporterów Miast Portowych R. P. w Gdyni zorganizowało początkowo 40 firm, których liczba wzrosła w ciągu roku do 56, w tym firm shiphenderskich 6, w tym tylko 3 otrzymały koncesje na prowadzenie składów tranzytowych, sprawa przeprowadzania transakcji wymiennych ze statkami obcymi nie została dotąd rozwiązana. Zrzeszenie współpracowało z Izbą Przemysłowo-Handlową w Gdyni nad zbieraniem i zestawieniem materiałów do traktatów handlowych z krajami: skandynawskimi, Anglią, Francją, Holandią, Belgią, Włochami, Szwajcarią, Czechosłowacją, Argentyną i Brazylią. Ogólny eksport firm handlu zagranicznego miast portowych sektora prywat-

Finansowanie rzemiosła nie przybrało takiego rozmiaru, jakiego należało się spodziewać. Drobne pożyczki bankowe o dużej stopie procentowej i krótkich terminach spłat są niedogodne dla rzemiosła potrzebującego gotówki obrotowej specjalnie na zakup ciągle brakującego surowca. W roku 1946 Izba Rzemieślnicza udzieliła opinii bankowych na uzyskanie kredytu na ca 3.000.000 złotych. W ramach kredytu inwestycyjnego w Związku z Trzyletnim Planem Odbudowy spodziewa się rzemiosło otrzymania sum poważniejszych, efektem których byłoby planowanie zwiększenia wytwórczości średnio o 100%, co łączyłoby się jednocześnie ze zwiększeniem zatrudnienia o ca 50%.

nego wyrażał się w roku sprawozdawczym cyfrą — 32 milj. złotych, tranzyt około 2,5 tys. Kor. Szw. Najważniejszym hamulcem ekspansji handlowej kupiectwa sektora prywatnego w portach jest brak aktualnego ustawodawstwa odnośnie handlu zagranicznego, brak określenia udziału sektora prywatnego w tym handlu, niedopuszczenie do udziału w eksporcie i imporcie umownym i dewizowym, monopolistyczne stanowisko branżowe zastrzeżone dla niektórych instytucji, brak listy towarów dozwolonych do wywozu dla sektora prywatnego, trudności w uzyskaniu paszportów zagranicznych, w celach handlowych, nieodpowiedni kurs przeliczeniowy walut zagranicznych, trudności w uzyskaniu kredytów, brak odpowiednich materiałów opakunkowych itd. Wobec zbliżającej się likwidacji UNRRA, sprawa ożywienia handlu zagranicznego wydaje się być kwestią życia naszych portów.

O rozwoju handlu na Wybrzeżu świadczy najlepiej rozwój obrotów największych hurtowni P. C. H. i „Społem”.

	Styczeń 1946	Grudzień 1946
P. C. H. Szczecin	1,5 milj. zł	40,3 milj. zł
P. C. H. Gdynia	0,8 " "	38,5 " "
„Społem” Szczecin	71,1 " "	334,4 " "

Z zestawienia powyższego widzimy olbrzymi wzrost obrotów w m-cu grudniu w porównaniu ze styczniem.

X. SPÓŁDZIELCZOŚĆ

Do Związku Rewizyjnego Spółdzielni R. P. Okręg Gdańsk na dzień 31 grudnia 1946 r. należało 381 spółdzielni w tym 87 spółdzielni spożywców, 13 rolniczo-handlowych, 14 księgarskich, 9 innych handlowych, 23 przetwórczych, 80 „Samopomocy Chłopskiej”, 13 rybackich, 4 ogrodnicze, 2 pom.-roln., 1 osadniczo-parcelacyjna, 108 pracy i różnych, 27 kredytowych.

Obroty towarowe w miesiącu grudniu wyniosły ca 470 milj. zł. sumy bilansowe spółdzielni kredytowych, wykazują dalszy wzrost.

„Społem” Delegatura Zarządu na Okręg Gdański w Gdyni zatrudniała w styczniu 1946 r. — 1.338 osób w tym fizycznych 932, umysłowych 406 osób, w grudniu zatrudnienie zwiększyło się o 1.178 w porównaniu ze styczniem i wynosiło — 2.516 pracowników — 1.393 fizycznych i 1.183 umysłowych. W rozliczeniu na poszczególne placówki cyfry te przedstawiały się następująco: placówki handlowe (oddziały powiatowe i składnice) zatrudniały 474 osoby, placówki okręgowe — 422, placówki specjalne — 809, zakłady produkcyjne — 811 osób. Zestawienie obrotu towarowego za m-c styczeń z obrotem za m-c grudzień 1946 r. daje zwyżkę obrotu w grudniu o 488,4 milj. zł. Obroty poszczególnych placówek w omawianych miesiącach przedstawiają się następująco:

Rodzaj placówki	styczeń	grudzień
Placówki handlowe	71.100.000,— zł	334.370.000,— zł.
Placówki okręgowe	2.500.000,— zł.	185.500.000,— zł.
Placówki specjalne	3.100.000,— zł.	28.000.000,— zł.
Zakłady specjalne	13.660.000,— zł.	30.950.000,— zł.

Miesiącem szczytowym pod względem wysokości osiągniętych obrotów okazał się m-c listopad. Obroty w ty mmiesiącu wyrażają się cyfrą 590.181.391,— zł. Obroty za cały rok 1946 w zaokrągleniu wynoszą — 4.300.000.000 zł.

Związek „Samopomocy Chłopskiej” Oddział Wojewódzki w Sopocie w dniu 1 stycznia 1946 roku posiadał 9 zarządów powiatowych Z. S. Ch., około 7.000 członków oraz 38 spółdzielni. We wrześniu odpady cztery zarządy powiatowe na korzyść województwa szczecińskiego. W dniu 31 grudnia 1946 r. wojew. gdańskie organizacyjnie przedstawiało się następująco: zarządów powiatowych 12, zarządów gminnych 128, kół gromadzkich 602, członków 20.955, spółdzielni 92, gorzelni przejętych 12 (czynnych 3), tartaków 3, piekarni 6, mleczarni 6, przetwórnii owocowych 1, zakładów ceramicznych 1, innych (rakarnia, warszaty pracy, stolarnia) 7, zespołów ludowych sport. 9, przedszkoli 8, punktów sanitarnych 2, bibliotek i świetlic 18. Zorganizowanie ludowe zespoły sportowe wyposażono w sprzęt,

zorganizowano kurs bibliotekarski w Sopocie, kursy kroju i szycia dla kobiet, urządzono choinki gromadzkie dla biednej dziatwy wiejskiej i obdzielono paczkami około 8.000 dzieci.

Zorganizowano w gminach punkty pisania wnio-

sów, zagwarantowano udział członków Z.S.Ch. we wszystkich instytucjach związanych z wsią. W grudniu przejęto Gdańską Izbę Rolniczą, z fachowych wydziałów Izby powstało biuro gospodarstwa wiejskiego, inne wydziały włączono do odnośnych wydziałów Z. S. Ch.

XI. SZKOLNICTWO

Rozwój szkolnictwa na terenie Kuratorium Okręgu Szkolnego Gdańskiego w Sopocie przedstawia się następująco: na dzień 1 stycznia 1946 r. w dziale szkolnictwa normalnego czynnych było 87 przedszkoli i 795 szkół powszechnych w których pobierało naukę 94.800 dzieci, 27 szkół średnich ogólnokształcących i 36 szkół zawodowych, do których uczęszczało 14.162 młodzieży, w dziale oświaty dla dorosłych zorganizowano 685 szkół, z których korzystało 13.415 słuchaczy. Ponadto istniało 11 szkół kształcenia nauczycieli z 1.630 słuchaczami, 30 domów dziecka, z których korzystało 500 dzieci. We wszystkich tych zakładach pracowało 4.433 nauczycieli. Na koniec grudnia tegoż roku istniało 200 przedszkoli i 825 szkół powszechnych do których uczęszczało 122.209 dzieci, 25 szkół średnich i ogólnokształcących i 74 szkół zawodowych, w których pobierało naukę 19.881 uczniów; 204 szkół dla dorosłych z 6.824 słuchaczami, 9 zakładów kształcenia nauczycieli z 3.124 słuchaczami oraz 30 domów dziecka z których korzystało 2.185 dzieci. Liczba nauczycieli na dzień 31 grudnia 1946 r. wynosiła: 4.179 osób.

Kuratorium Okręgu Szkolnego Szczecińskiego wykonuje swe zadania w zakresie szkolnictwa normalnego, oświaty dorosłych, opieki nad dziećmi od lat 3—18, organizacji bibliotek oraz nadzoru szkolnego. W styczniu 1946 r. na terenie Kuratorium było zorganizowanych w zakresie szkolnictwa normalnego 14 przedszkoli i 296 szkół powszechnych, w których pobierało naukę 20.974 dzieci: 14 szkół średnich ogólnokształcących,

1 szkoła zawodowa, 1 liceum pedagogiczne oraz 1 kurs wychow. przedszkoli do których uczęszczało 2.227 młodzieży; w zakresie oświaty dla dorosłych: 152 kursy i 1 uniwersytet ludowy z 1.500 słuchaczami; 142 zespoły teatralne, 131 świetlic, 31 domów społecznych, z których korzystało łącznie około 7.000 uczestników.

W grudniu natomiast było czynnych 182 przedszkola i 1.013 szkół powszechnych, w których uczyło się 98.374 dziatwy; 26 szkół średnich ogólnokształcących, 26 szkół zawodowych, 6 liceów pedagogicznych, 8 kursów nauczycielskich oraz 1 kurs wychow. przedszkoli, do których uczęszczało prawie 11,5 tys. młodzieży. W dziale oświaty dla dorosłych czynnych było 340 kursów, 15 szkół średnich, 6 uniwersytetów ludowych, w których pobierało naukę ponad 3.000 słuchaczy. Ponadto istniało 332 zespoły teatralne, 300 świetlic oraz 64 domy społeczne. W trosce o najmłodszą latorośl narodu zorganizowano 17 domów dziecka, w których liczba wychowanków wynosiła 1.038 dzieci oraz roztoczono opiekę nad 2.020 sierotami w domach zastępczych; w okresie od lipca do września urządzono 130 kolonii, półkolonii i obozów letnich z których korzystało 10.744 dzieci. Skompletowano 276 bibliotek w szkołach powszechnych z ca 13 tys. książek, 26 bibliotek w szkołach średnich z 4.790 książkami oraz 62 biblioteki samorządowe z ponad 22 tys. książek. Stan zatrudnienia w styczniu 1.086, w grudniu — 3.572 pracowników. Ponadto istniejąca na terenie Szczecina Akademia Handlowa liczy ponad 2.400 słuchaczy.

XII. ZATRUDNIENIE

Urząd Zatrudnienia w Gdańsku obejmuje swym zasięgiem teren województwa gdańskiego. Działalność w terenie sprawują Oddziały Urzędu Zatrudnienia w Elblągu, Gdyni i Tczewie. Poza tymi specjalne 2 Oddziały w Gdyni i w Gdańsku prowadzą pośrednictwo pracy dla robotników portowych.

Prócz Oddziałów czynne są instytucje zastępcze Urzędu Zatrudnienia w Kartuzach, Kościerzynie, Kwidzynie, Lęborku, Malborku, Sopocie, Starogardzie i Sztumie z zakresem działania na miasto i powiat z wyjątkiem Sopotu.

W czasie rocznej działalności Gdańskiego Urzędu Zatrudnienia zarejestrowano 53.949 poszukujących pracy, w tej liczbie 14.394 kobiet. Wśród rejestrujących się w Urzędzie spotykano repatriantów, żołnierzy zdemobilizowanych i inwalidów wojennych. Przeciętnie miesięcznie zgłaszało się do Urzędu Zatrudnienia 4.500 poszukujących pracy.

Spśród ogólnej cyfry rejestrujących się w charakterze poszukujących pracy na całym terenie wojew. gdańskiego mężczyźni stanowią 73,4%, a kobiety 26,6%.

W okresie sprawozdawczym zakłady pracy zgłosiły 50.016 wolnych miejsc, w tym dla kobiet 10.471 tj. 21% i mężczyzn 39.545 tj. 79%. Przeciętna liczba w miesiącu zgłaszanych Urzędowi Zatrudnienia wolnych miejsc wynosiła 4.200.

W ciągu roku 1946 Urząd Zatrudnienia zapośredniczył do pracy na terenie wojew. gdańskiego 41.675 osób, w tej liczbie 9.334 kobiet i 32.341 mężczyzn. Przeciętnie Urząd zapośredniczył 3.500 mężczyzn i kobiet miesięcznie. Ilość osób zapośredniczonych do pracy przez Urząd Zatrudnienia w poszczególnych miesiącach 1946 r. wynosiła:

Miesiąc	z a p o ś r e d n i c z o n o		
	mężczyzn	kobiet	razem
styczeń 1946 r.	1.681	412	2.093
luty	2.251	686	2.937
marzec	2.505	584	3.089
kwiecień	2.094	620	2.714
maj	2.832	910	3.742
czerwiec	2.163	609	2.772
lipiec	3.032	1.022	4.054
sierpień	3.427	877	4.304
wrzesień	3.384	997	4.381
październik	3.536	994	4.530
listopad	3.302	886	4.188
grudzień	2.134	737	2.871

Dane powyższe nie obejmują zapośredniczeń robotników portowych.

Stan poszukujących pracy na dzień 1 stycznia 1947 r. wyniósł 2.432 osób w tej liczbie 1.001 kobiet i 1.431 mężczyzn.

Omawiając wzrost zatrudnienia wystarczy wspomnieć, że w Gdańsku w końcu roku w porównaniu do stycznia 1946 r. podniósł się o 120% oraz w Gdyni o 86,4%. W innych ośrodkach odradzającego się przemysłu jak w Tczewie, Elblągu i Starogardzie również zanotowano znaczny wzrost zatrudnienia. Ze wspomnianych wyżej 3-ch miast szczególnie korzystne warunki rozwoju posiada Tczew jako przyszły ośrodek przemysłu i handlu.

Gdański Urząd Zatrudnienia za pośrednictwem 2-ch Oddziałów dla robotników portowych w Gdańsku i Gdyni utrzymał przez cały rok stan ewidencyjny w granicach od 4.425 do 5.218 robotników przy czym: w Gdyni

od 2.800 do 3.149 robotników i w Gdańsku od 1.625 do 2.069 robotników portowych, zakwalifikowanych przez Komisję Kwalifikacyjną przy Głównym Urzędzie Morskim. Powyższe dane obejmują również robotników portowych zatrudnionych na stałe w firmach spedycyjnych, których liczba wynosiła około 650 robotników w Gdańsku i 800 robotników w Gdyni.

W okresie sprawozdawczym Urząd Zatrudnienia przyjął zgłoszeń ze strony firm spedycyjnych na — 628.898 robotników portowych, tj. przeciętnie na 52.400 robotników miesięcznie. Powyższe zapotrzebowania Urząd wykonał w 90 proc. przy czym ruch wysłanych robotników portowych do pracy w ciągu roku przedstawiał się następująco:

Miesiąc	Skierowano do pracy		
	Oddz. U. Z. w Gdyni	Oddz. U. Z. w Gdańsku	Razem
styczeń 1946 r.	35.507	11.448	46.955
luty	32.019	12.464	44.483
marzec	34.190	14.944	49.134
kwiecień	47.417	14.251	61.668
maj	28.059	17.621	45.680
czerwiec	37.906	21.841	59.747
lipiec	25.688	17.380	43.068
sierpień	40.168	16.925	57.093
wrzesień	33.816	15.133	48.949
październik	25.720	10.734	36.454
listopad	25.039	7.749	32.788
grudzień	25.846	13.740	39.586
razem	391.375	174.230	565.605

Powyższa tabela obejmuje ruch robotników portowych niestałych t. zn. wszystkich tych, którzy na pracę

wyczekiwali w Urzędzie Zatrudnienia i z urzędu bezpośrednio kierowani byli do przeładunków portowych.

Zarządzeniem Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z dnia 1. 3. 1946 r. został utworzony Państwowy Urząd Zatrudnienia na Województwo szczecińskie. Do 31.12.1946 r. zarejestrowano ogółem poszukujących pracy 21.222 osób, skierowano do pracy 18.906 osób, przyjęto zgłoszeń wolnych miejsc pracy 36.304. Analizując powyższe zestawienie łatwo można zauważyć, że podaż wolnych miejsc jest stale duża, zwłaszcza na robotników wykwalifikowanych i pracowników technicznych.

Wylączyć należy dwa zawody: kierowcy mechanicy i rzeźnicy oraz jeszcze jedna kategoria bezrobotnych, która przysparza Urzędowi troski, to kobiety bez określonego zawodu, które w małym % zgadzają się na każdą pracę, a brak dużych zakładów, któreby mogły zatrudnić większy % robotnic niewykwalifikowanych. Pozostają więc bez pracy.

W sierpniu został uruchomiony Oddział Urzędu Zatrudnienia dla robotników portowych w Stołczynie, który następnie został przeniesiony do Szczecina oraz pododdział dla robotników portowych w Golęcinie.

Łącznie, biorąc pod uwagę również m-cie styczeń i luty, kiedy U. Z. był jeszcze placówką w Zarządzie Miejskim jako Wydział pracy oraz oddział i pododdział dla robotników portowych w roku 1946, zarejestrowano 24.926 osób, skierowano do pracy 23.025 osób oraz przyjęto zapotrzebowania 41.756.

Jednym z większych zadań dokonanych przez Urząd w ubiegłym roku było przeprowadzenie na terenie całego województwa „spisu zawodowego” osób pracujących i poszukujących pracy.

Z prowizorycznych obliczeń wynika, że około 50 tysięcy zostało objętych spisem na terenie województwa-

XII. REPARTRACJA I OSADNICTWO

W okresie minionego roku przez etapy PUR. na terenie województwa gdańskiego przeszło 114.138 osób repatriantów ze Wschodu oraz 83.960 osób z Zachodu.

Przybywającym wypłacono tytułem doraźnych zapomóg kwotę ogólną — 16.867.050 zł. oraz wydano 1.492.859 posiłków.

Między potrzebujących repatriantów rozdzielono 450 bel odzieży z darów UNRRRA.

W tym samym okresie rocznym z terenu województwa (do 1/3 wraz z odpadniętymi powiatami) wysiedlono 60.427 Niemców, których przewożono z punktów etapowych po rejestracji i odprawie celnej itd. pociągami wahalowymi do Szczecina, ostatnio zaś do Tulpic na Śląsku.

Wszyscy otrzymali ciepłą żywność, pomoc lekarską, opał do wagonów w zimie.

Akcja osadnictwa wiejskiego na terenie tutejszego województwa w przeciwieństwie do roku 1945 miała przebieg bardziej planowy, przy czym główny ciężar pracy spoczywał na PUR. Ogólnie od początku akcji PUR. osiedlono 21.813 rodzin obsadzając 18.105 — gospodarstw o przestrzeni 290.201 ha. Największe nasilenie akcji przypada na rok 1945 w miesiącu wrześniu, zaś w roku 1946 na miesiąc styczeń. Chłonność osadnictwa wiejskiego na gospodarstwa indywidualne zmalała do minimum, ponieważ pozostałe gospodarstwa wolne są częściowo lub całkowicie zniszczone, a na Żuławach zalane.

W związku z dekretem z dnia 25 lipca 1946 r. o ustroju rolnym i osadnictwie na obszarze Ziemi Odzyskanych i b. Wolnego Miasta Gdańska, Powiatowe Oddziały kompletowały i uzupełniały akta dotyczące przydziału gospodarstw, oraz wydawały protokoły zdawczo - odbiorcze. Również przejęto akta będące w posiadaniu innych urzędów.

Stworzono przy współudziale PUR Komisje Wnioskowe, które w początkach października 1946 r. przy-

stały do pracy w terenie, dotychczas pracuje 19 Komisji, które przyjęły 3.967 wniosków.

Należy zaznaczyć, że główny ciężar pracy nad realizacją dekretu z dnia 25 lipca 1946 r. spoczywa na PUR., który dysponuje wykwalifikowanym personelem i cieszy się największym zaufaniem.

W powiatach na Ziemiach Starych pod koniec roku przystąpiono po przeprowadzeniu wszelkich prac dotyczących przydziału gospodarstw do wydawania akt nadania, których dotychczas wydano 904 sztuki. Dużo wysiłku musiał włożyć PUR w łagodzeniu konfliktów powstałych na skutek antagonizmu między ludnością miejscową a przybyszami.

W akcji osadnictwa spółdzielczo-parcelacyjnego praca PUR. ograniczała się do udziału w Radach Społecznych Osadnictwa Spółdzielczo-Parcelacyjnego.

Ogólny stan dobrobytu osadników słaby. Powodem tego są takie przyczyny, jak kłeska gryzoni i chwastów, braki w inwentarzu żywym, różnice w zasobach inwentarza martwego.

Szczególnie słabo przedstawia się sytuacja repatriantów, którzy przybyli w ostatnich miesiącach i skutkiem tego otrzymali w rekompensacie gospodarstwa mniej zasobne i bardziej zdewastowane. Największe nasilenie akcji osadniczej przypada na styczeń 1946 r., w którym osiedlono i osadzono 3.523 rodzin, na 3.172 gospodarstwach o obszarze 40.803 ha.

Rola PUR. w realizacji osadnictwa wiejskiego jest z powodu ograniczonych możliwości współudziału w gospodarce lokalnymi mieszkańcami i handlowymi znacznie mniejsza aniżeli w osadnictwie wiejskim i ogranicza się przeważnie do przyjmowania od repatriantów wniosków na nieruchomości wiejskie, które następnie opracowuje i opiniuje się.

Stan ogólny personelu Oddziału wojewódzkiego wraz z 19 oddziałami Powiatowymi, na dzień 1.1.1946 r. wyniósł 611 osób.

Na dzień 31.12.1946 po odpadnięciu trzech powiatów do wojew. szczecińskiego stan personelu wynosił — 518 osób.

W roku 1946 przydzielone kredyty dla Oddziału Wojewódzkiego wraz z powiatami wynosiły 99.950.153 zł., niewykorzystano 14.250.661 zł. Suma wypłaconych poborów pracownikom PUR w ciągu 1946 r. wynosiła 19.235.871 zł.

Na inwestycje remontowo-instalacyjne wydatkowano sumę 17.760.276 zł.

Państwowy Urząd Repatriacyjny Okręgowy Oddział w Szczecinie zatrudnia na terenie całego województwa 1.426 osób. Ogólna suma roczna otrzymana ze Skarbu Państwa na utrzymanie całego PUR, wynosiła 161 milionów zł. Rezultaty pracy za rok 1946 przedstawiają się następująco: osadzono na terenie województwa z Ziemi Starych, Rosji i Zachodu około 370.000 osób, repatriowano Polaków z Zachodu pociągami i statkami 229.710 osób, repatriowano Niemców łącznie 195 transportów 317.895 osób były to nie tylko transporty z wojew. szczecińskiego ale i transporty z innych województw. Podczas tych akcji zostały rozdzielone następujące zapasy: w gotówce 39,3 milj. zł., żywności 2.434 ton, opalu 499 ton, bielizny 2.853 sztuk, odzieży 175.400 sztuk, sprzętów domowych 10.050

sztuk, stworzono 82 jednostki terenowe opieki zdrowotnej udzielając około 100.000 porad.

Osadnictwo rolnicze: na dzień 31 grudnia 1946 r. stan osadnictwa rolniczego przedstawia się jak następuje: 64.988 obsadzonych gospodarstw o powierzchni łącznej 857,6 tys. ha na ogólną ilość 87.872 gospodarstw o powierzchni 1.032.071,7 ha na Pomorzu Zachodnim. Na powyższych gospodarstwach osadzono 70.692 rodzin.

Tempo osadzenia gospodarstw było w ostatnim okresie powolniejsze. Wpływała na to bezsprzecznie niedogodna pora roku, z drugiej zaś strony poważnym hamulcem w osiedlaniu się rolników był również zły stan zabudowań w gospodarstwach do tej pory nieobsadzonych. Zabudowania te zarówno gospodarcze, jak i mieszkalne wymagają przeważnie poważnych remontów.

Ilość majątków przejętych przez osadników w ramach akcji parcelacji spółdzielczej wyniosła na dzień 31 grudnia 1946 roku 112 obiektów z osadzonymi na nich 1.139 rodzinami. Również i w tej formie osadnictwa zauważyć można wyraźne zahamowanie akcji w miesiącu sprawozdawczym.

XIII. ROLNICTWO

Dewastacja wojenna na Wybrzeżu dosięgła i rolnictwo. Dewastacje te dotyczą tak inwentarza żywego i martwego, jak i budynków. Rok 1946 był drugim rokiem zmagania i wysiłków przy odbudowie rolnictwa dla zapewnienia ludności dostatecznej ilości środków żywnościowych do dalszej pozytywnej dla kraju pracy.

Województwo gdańskie. Akcja żniwna prowadzona była wyłącznie przez Wojew. Izbę Rolniczą Gdańską.

Ogólne zbiory najważniejszych ziemiopłodów przedstawiają się cyfrowo następująco:

Rok 1946				
	Pow. stare zbiory w tonach	Wskaźnik % przy 100 za rok 1945	Pow. odzys- kane zbiory w ton.	Wskaźnik % przy 100 za rok 1945
Żyto	44.625	125,3	12.465	98
Pszonica . .	10.400	163,5	6.565	91
Jęczmień . .	14.520	143,4	8.100	498
Owies	11.500	137,	4.760	182,3
Ziemiaki . .	315.500	142,6	238.550	672,3
Buraki cukr.	39.090	302,7	47.718	755,0
Rzepak . . .	610	63,3	956	111,5
Len	93	175,5	74	76

Przeciętne zbiory w-g ha najważniejszych ziemiopłodów w woj. gdańskim były następujące:

Rok 1946				
	Pow. stare w q/ha w tonach	Wskaźnik % przy 100 za rok 1945	Pow. odzys- kane zbiory w q/ha	Wskaźnik % przy 100 za rok 1945
Żyto	6,5	81,25	5,5	92,—
Pszonica . .	8,8	102,2	4,—	80,—
Jęczmień . .	8,—	87,5	4,5	90,—
Owies	8,5	91,—	4,—	67,—
Ziemiaki . .	90,—	120,—	65,—	91,—
Buraki cukr.	150,—	133,—	132,—	120,—
Rzepak . . .	4,—	59,—	5,—	83,3
Len	3,5	78,—	3,—	75,—

Obniżkę przeciętnych plonów w roku 1946 w stosunku do roku 1945 należy tłumaczyć wyjątkowo niepomyślnymi warunkami atmosferycznymi przez cały okres wegetacji, nadmierną ilością opadów w szczególności powiaty odzyskane t. j. Gdańsk, Elbląg, Malbork, Sztum i Kwidzyń.

Akcja Siewna Jesienna 1946 r. — była prowadzona przez Woj. Izbę Rolniczą Gdańską w terenie 5 powiatów starych woj. gdańskiego.

Na terenie powiatów nowoodzyskanych Izba Rolnicza współdziałała ściśle z Woj. Pełnomocnikiem Akcji Siewnej, oddając do jego dyspozycji odnośny personel Powiatowych Biur Rolnych i instruktorów rejonowych. Ponadto Izba Rolnicza służyła swą pomocą w zakresie planowania zasiewów, rozdziału zboża na skrypty dłużne nawozów sztucznych oraz kredytów siewnych.

W związku z powyższymi akcjami likwidacja odłogów i wzrost powierzchni zasiewów w wojew. gdańskim w obecnych granicach administracyjnych (11 powiatów) przedstawia się następująco:

Rok 1946				
Obszar	Pow. stare w ha	% w stosun- ku do ziemi ornej	Pow. odzys- kane w ha	% w stosun- ku do ziemi ornej
ziemi ornej	246.182	100	205.444	100
zasiewów	236.233	96	142.670	69,5
odłogów	9.949	4	62.874	30,5

Doświadczalnictwo nasienne na terenie woj. gdańskiego rozwinęło się w 1946 r. w następujących ramach:

Zorganizowano:

- 2 rolnicze zakłady doświadczalne w Nowym Czacotowie, pow. Lębork i w Radostowie, pow. Tczew;
- 4 pola doświadczalne przy szkołach rolniczych w Kłaninie, pow. Wejherowo, w Modrowie, pow. Kościerzyna, w Pruszczu, pow. Gdańsk i w Oborach, pow. Kwidzyń;
- 1 Koło Doświadczalne, liczące 27 członków w powiecie Kościerzyna.

W powyższych placówkach doświadczalnych założono 21 doświadczaleń w tym: 5 doświadczaleń odmianowych, 1 doświadczaleń uprawowe, i 15 doświadczaleń nawozowych.

Akcja zwalczania gryzoni polnych, finansowana przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych objęła powiaty: Gdańsk, Elbląg, Malbork, Kwidzyń, Sztum, częściowo zaś powiaty: Tczew, Starogard, Kartuszy i Lębork.

Wojewódzka Izba Rolnicza we własnym zakresie wyprodukowała 86 ton trutki na co zużyto 90,3 ton

pszenicy, 18 ton fosforu cynku i 1.100 litrów oleju. Ponadto zakupiono 8,5 ton gotowego zatrutego ziarna pod nazwą „Arvico”.

Trutkę rozprowadzono w 75% bezpłatnie, resztę na wymianę na ziarno. Przy użyciu w/w środków przeprowadzono walkę ze szkodnikami na obszarze 40.000 ha zasiewów ozimych oraz częściowo w zabudowaniach gospodarskich, co w rezultacie obniżyło znacznie straty zarówno w polu jak w zabudowaniach.

W dziedzinie odbudowy pogłowia żywego inwentarza na terenie woj. gdańskiego osiągnięto w roku 1946 wyniki dodatnie, które ilustrują poniższe zestawienia.

Odbudowa pogłowia końskiego:

	Powiaty dawne	Powiaty odzyskane	Razem
Stan w 1945 r. — szt.	24.425	5.523	29.948
Stan w 1946 r. — szt.	30.065	19.129	49.194
Przyrost w 1946 r. procentowy	23	248	64
ilościowy:			
z dostaw UNRRA — szt.	1.647	9.771	11.418
ze Szwecji — szt.	239	335	574
z przyrostu naturalnego, + repatr. i przesiedl. — szt.	3.754	3.500	7.254

Odbudowa pogłowia bydła rogatego:

	Powiaty dawne	Powiaty odzyskane	Razem
Stan w 1945 r. — szt.	35.320	10.226	45.546
Stan w 1946 r. — szt.	52.300	20.707	73.007
Przyrost w 1946 r. procentowy	49	102	60
ilościowy:			
przekaz. przez Armię Czerwoną — szt.	—	488	488
z dostaw UNRRA — szt.	873	1.833	2.706
ze Szwecji — szt.	159	87	246
z darów ameryk. — szt.	—	298	298
z przyrostu naturalnego, + repatr. i przesiedl. — szt.	15.948	7.775	23.723

Odbudowa pogłowia trzody chlewnej:

	Powiaty dawne	Powiaty odzysk.	Razem
Stan w 1945 r. — szt.	18.690	2.469	21.159
Stan w 1946 r. — szt.	38.259	17.813	56.072
Przyrost w 1946 r. procentowy	104	642	170
ilościowy:			
przekaz. przez Armię Czerwoną — szt.	—	30	—
zakup przez Izbę Rolniczą — szt.	250	450	700
przyrost natur. + repatr. i przesiedl.	19.319	14.564	33.883

Odbudowa pogłowia owiec:

	Powiaty dawne	Powiaty odzysk.	Razem
Stan w 1945 r. — szt.	23.618	5.039	28.687
Stan w 1946 r. — szt.	26.867	5.589	32.456
Przyrost w 1946 r. procentowy	14	12	13
ilościowy:			
z zakupu z woj. łódzkiego — szt.	—	522	522
przyrost natur. + repatr. i przesiedl.	3.219	28	3.247

Województwo Szczecińskie. Akcja siewna wiosenna. Plan do wykonania (na woj. 18 powiatów) 400.000 ha.

Gospodarstwa

	Do 50 ha	Powyżej 50 ha	Razem
Orka	235.135	92.031	327.166
Siew	228.398	77.748	306.146

Wykonano 75% planu.

Akcja siewna jesienna. Plan do wykonania (na 20 powiatów):

Osadnicy 124.000 ha., P. N. Z. 116.000 ha.
Razem 240.000 ha.

	Osadnicy	P. N. Z.	Razem
Zaorano	242.013 ha	70.266 ha	312.279 ha
Zasiano	196.807 ha	62.138 ha	258.945 ha
w liczbach względnych	158%	53%	108%

XIV. WPLYWY SKARBOWE

Izba Skarbowa w Gdańsku rozpoczęła swą działalność z końcem kwietnia 1945 roku rozporządzając 18 współpracownikami. Stan personalny w okręgu Izby Skarbowej wynosił w dniu 1 stycznia 1946 r. — 679, zaś w dniu 31 grudnia 1946 r. — 747 pracowników, w ciągu 1946 roku przybyło 362, ubyło natomiast 300 pracowników. Ilość pracowników rutynowanych wynosiła w 1946 r. — 329, tj. ok. 48%.

Duży stosunkowo procent personelu nowoprzyjętego stanowiącego surowy i niewyrobiony fachowo materiał, tudzież konieczność pogłębienia wiedzy skarbo-

wej celem przyspieszenia i zapewnienia sprawnego działania aparatu skarbowego wymagały siłą konieczności zorganizowania w pierwszym rzędzie celowego i racjonalnego szkolenia personelu teoretycznie i praktycznie.

To niecierpiące zwłoki zadanie zostało wykonane z wynikiem zadawalającym przez zorganizowanie między innymi środkami również 2 kursów buchalteryjnego i podatkowego, oraz dzięki ogólnemu zrozumieniu przez personel konieczności przyswojenia sobie w najkrótszym czasie niezbędnych dla normalnego toku urzędowania przepisów podatkowych.

Naczelnicy urzędów i kierownicy oddziałów szkoli-
li na licznych konferencjach podległy personel. Pro-
gram konferencji dostosowany był do potrzeb Urzędu.
Oprócz teoretycznego szkolenia, szkolono również i prak-
tycznie, Naczelnicy Urzędów Skarbowych i ich zastępcy
pouczali pracowników na typowych przykładach.

O działalności Izby Skarbowej na odcinku podatko-
wym polegającym na uchwyceniu wszystkich podatni-
ków dla celów podatkowych i na sprawiedliwym rów-
nomiernym obciążeniu podatkowym mówią poniższe
charakterystyczne cyfry podatkowe:

Mie- siące	Ogólna ilość przed- się- wzię- cia 19 o r.	Zwyż- ka 0/0	Ilość pracow- ników	Zwyż- ka 0/0	Suma obrotów w t. zł.	Zwyż- ka 0/0	Suma pod bezp. w t. zł.	Zwyż- ka 0/0
Styczeń	8.601	—	49.000	—	514.000	—	31.670	—
Listopad	13.490	55	77.000	55	1.717.000	234	125.628	197

W powyższych ogólnych cyfrach mieszczą się rów-
nież i dane dotyczące przedsiębiorstw państwowych
i spółdzielni.

Spółdzielnie należące do „Społem”, „Spółnota Mor-
ska” i kilka innych podlegają opodatkowaniu w in-
nych okręgach.

Przytoczone zwyżki procentowe obrotów w listopa-
dzie w porównaniu do obrotów w styczniu 1946 r.
świadczą o ogromnym wzroście obrotów we wszystkich
grupach przedsiębiorstw i tak:

Ogólny wzrost obrotów w przedsiębiorstwach prze-
mysłowych i handlowych tut. okręgu wynosi 242%,
w przedsiębiorstwach państwowych i pod zarządem pań-
stwowym — 454%, w spółdzielniach 133%. W poszcze-
gólnych państwowych zjednoczeniach wzrosły obroty
5—10-krotnie. Wzrost produkcji w przedsiębiorstwach
akcyzowo-monopolowych wyraża się cyfrą 100—600%.

Szczytowym miesiącem w przebiegu 1946 roku oka-
zuje się miesiąc listopad.

Rezultaty rocznej pracy wyraziły się m. in. przede
wszystkim w tym, iż nakreślone planem rocznym prace
wykonane zostały około 70%. Sprawność i wydajność
pracy aparatu skarbowego uległa wydatnej poprawie
tak, iż władze skarbowe I instancji prócz swych nor-
malnych terminowych prac wymiarowych, były w stanie
dzięki nadzwyczajnym wysiłkom wywiązać się również
z wnikiem dodatnim z terminowych prac — związanych
z wymiarem i poborem PPOK. i Daniny Narodowej.
Wpływy z Daniny Narodowej w grudniu 1946 r. wy-
niosły 189.151.244 zł. z tytułu zaś P. P. O. K. tylko ze
zbiornik skarbowych — 96.366.000 zł. Subskrybowano
PPOK. na sumę 181.795.000 zł.

Wpływy z tytułu podatków bezpośrednich w r. 1946
w porównaniu do wpływów z 1945 r. wzrosły o 823%
(rok 1945 — 88.420.000 zł., rok 1946 — 816.672.000 zł.).

Wpływy zaś podatków pośrednich za ten sam okres
o około 500% (rok 1945 — 19.730.118 zł.), (rok 1946—
116.599.244 zł.).

W porównaniu do miesiąca stycznia wzrosły ceny
artykułów w grudniu 1946 r. od 9 — 150%.

Przeciętne zarobki i wynagrodzenia pracowników
umysłowych i fizycznych wzrosły w grudniu w porów-
naniu do stycznia 1946 r. — 2—3-krotnie.

Charakterystycznych cyfr nie podajemy, gdyż roz-
piętość w wysokości zarobków i wynagrodzeń w róż-
nych gałęziach przemysłu, handlu i rzemiosła była zbyt
duża.

Izba Skarbowa w Szczecinie przekształ-
cona z Delegatury Ministerstwa Skarbu na Pomorze Za-
chodnie przeniosła swą siedzibę z Koszalina do Szczeci-
na w końcu lutego 1946 r. Rok 1946 stał podobnie jak
i okres poprzedni pod znakiem organizowania i uspra-
wnienia aparatu skarbowego. W wyniku tej działalności
całe Pomorze Zachodnie zostało pokryte siecią Urzędów
Skarbowych. Według stanu na dzień 31 grudnia 1946 r.
działało ogółem na Pomorzu Zachodnim: 26 Urzędów
Skarbowych, 1 Urząd Rewizyjny, 6 Urzędów Akcyz
i Monopolów Państwowych oraz 24 Rejony Kontroli
Skarbowej. Ponadto Okręgowy Inspektorat Ochrony
Skarbowej z siedzibą w Szczecinie oraz 7 brygad Och-
rony Skarbowej.

Ilość zatrudnionego w administracji skarbowej pe-
sonelu przedstawia się porównawczo następująco: na
dzień 1.1.46 r. ogółem 279 osób, na dzień 1.1.1947 r.—
912 osób.

Brak fachowego personelu jest jedną z najwięk-
szych bolączek Izby Skarbowej w Szczecinie odsetek
przedwojennych urzędników skarbowych, pracujących
na tym terenie jest bowiem nieznaczny i większość
personelu stanowią siły nowoprzyjęte. Brakowi temu
starala się Izba Skarbowa zaradzić przez stałe instru-
owanie Urzędów Skarbowych oraz przez urządzenie
w miesiącu listopadzie 1946 r. dwóch kursów: 1) dla
pracowników zatrudnionych w działach rachunkowo-ka-
sowych oraz 2) dla pracowników działów wymiarowych
z zakresu opłat stempowych i podatku od wynagro-
dzeń. W początkach roku bieżącego projektowane jest
urządzenie kursu kilkutygodniowego, który obejmie ca-
łokształt podatków bezpośrednich.

Ponadto celem stałej kontroli rozwoju prac w Urzęd-
kach Skarbowych urządzane były w 1946 r. miesięczne
konferencje z ich kierownikami.

Wpływy z tytułu podatków i innych danin publicz-
nych kształtowały się w roku 1946 w poszczególnych
miesiącach wyraźnie pod znakiem rozwoju życia gos-
podarczego oraz rozbudowy i usprawnienia aparatu
skarbowego. Ogólny wpływ w roku 1946 z tytułu podat-
ków bezpośrednich, pośrednich monopolu i opłat stem-
powych wyniósł 270.345.561 zł. Miesiącem szczytowym
był miesiąc grudzień, który przyniósł w podatkach bez-
pośrednich, opłatach stempowych — 42.971.171, a w po-
datkach pośrednich i monopolach — 8.839.907 zł. Na
skutek intensywnej kontroli gorzelni przez funkcyjnariu-
szów służby akcyzowo-monopolowej produkcja spirytu-
su w okręgu Izby Skarbowej w Szczecinie wyniosła
w kampanii 1945/1946 — 2½ miliona litrów 100% spi-
rytusu, co stanowi efektywny wkład pieniężny w gos-
podarce państwowej w wysokości 1½ miliarda złotych.

Oprócz prac normalnych związanych z wymiarem
i poborem podatków aparat skarbowy na Pomorzu Za-
chodnim zatrudniony był w roku 1946 pracami związa-
nymi z Premiową Pożyczką Odbudowy Kraju oraz Da-
niną Narodową na zagospodarowanie Ziemi Odzyska-
nych.

Ostateczne wyniki subskrypcji Premiowej Pożyczki
Odbudowy Kraju przedstawiają się następująco: rolnic-
two, handel, rzemiosło, przemysł, wolne zawody, różni—
60.566.747 zł. Spółdzielnie i urzędnicy (spół.)—2.235.050
zł. Robotnicy, pracownicy państwowi, samorządowi, pry-
watni i wojsko — 23.173.560 zł. Razem 85.975.357 zł.

Prace nad Daniną Narodową rozpoczęte w połowie
listopada 1946 r. dały na dzień 31 grudnia 1946 r. na-
stępujące wyniki: wymiar Daniny w całym okręgu 244
milij., wpływ w całym okręgu 80 milionów złotych.

Wydawca: Wojewódzki Urząd Informacji i Propagandy w Gdańsku i Delegatura Rządu dla Spraw Wybrzeża
Redaktor: Mgr L. Srebrnik

Tłoczono z polecenia Wojewódzkiego Urzędu Informacji i Propagandy w Gdańsku w drukarni Nr. 8 Spółz. Wyd. „Czytelnik w Gdyni”
ul. Mściwoja 7 — W—03660